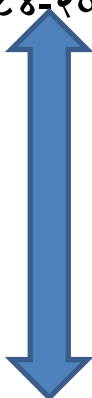

जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको
कार्यालय जोशीपुर, कैलाली,
सुदुरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

जोशीपुर गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना
(२०८३/०८४-२०८५/०८६)

२०८३ असार

क्षमता विकास योजना (२०८३/०८४-२०८५/८६)

प्रकाशक: जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय जोशीपुर, कैलाली

सर्वाधिकार: प्रकाशकमा

प्रकाशन मिति: २०८३ असार

प्राविधिक सहयोग: अपि सैपाल विकास मञ्च काठमाण्डौ

सम्पर्कका लागि: जोशीपुर गाउँपालिकाको कार्यालय जोशीपुर, कैलाली

जोशीपुर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
जोशीपुर, कैलाली सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प.सं.२०८२/०८३

गाउँपालिका अध्यक्षको मन्तव्य

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले प्रदान गरेको अधिकार, दायित्व तथा जिम्मेवारीलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्दै जोशीपुर गाउँपालिकालाई सक्षम, उत्तरदायी, पारदर्शी र जनमुखी स्थानीय सरकारका रूपमा स्थापित गर्न मानव संसाधन, संस्थागत क्षमता तथा सेवा प्रवाहको सुदृढीकरण अत्यन्त अपरिहार्य विषय हो। यस सन्दर्भमा जोशीपुर गाउँपालिकाको त्रिवर्षीय (२०८३/०८४-२०८५/०८६) क्षमता विकास योजना तर्जुमा अन्तिम प्रतिवेदन एक महत्वपूर्ण मार्गदर्शक दस्तावेजका रूपमा तयार भएकोमा मलाई अत्यन्त खुशी लागेको छ।

यस योजनाले गाउँपालिकाको वर्तमान संस्थागत अवस्था, जनशक्ति व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह प्रणाली, सुशासन, वित्तीय व्यवस्थापन, सूचना प्रविधि, लैङ्गिक समानता, समावेशिता तथा दिगो विकासका विविध पक्षहरूलाई समेट्दै आगामी तीन वर्षका लागि स्पष्ट लक्ष्य, रणनीति र कार्ययोजना प्रस्तुत गरेको छ। यसले गाउँपालिकाको समग्र कार्यक्षमता अभिवृद्धि गर्दै जनताको अपेक्षा अनुसार प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न मार्गप्रशस्त गर्ने विश्वास लिएको छु।

यो योजना तर्जुमा प्रक्रियामा गाउँ कार्यपालिका, गाउँ सभा, विषयगत शाखा, वडा कार्यालय, सरोकारवाला निकाय, नागरिक समाज, विकास साझेदार तथा विज्ञज्यूहरूको सक्रिय सहभागिता, सुझाव र सहकार्य अत्यन्त सराहनीय रहेको छ। सबैको सामूहिक प्रयासले यो प्रतिवेदन गुणस्तरीय, व्यवहारिक र परिणाममुखी बनेको छ।

अन्त्यमा, यस महत्वपूर्ण कार्यमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा योगदान पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। प्रस्तुत योजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरी जोशीपुर गाउँपालिकालाई समृद्ध, सक्षम र जनमैत्री स्थानीय सरकार निर्माण गर्ने हाम्रो साझा संकल्प साकार पार्न सबैको निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछु।

धन्यवाद ।

गाउँपालिका अध्यक्ष

जोशीपुर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
जोशीपुर, कैलाली सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प.सं.२०८२/०८३

गाउँपालिका उपाध्यक्षको मन्तव्य

समावेशी, उत्तरदायी तथा दिगो विकासका आधारमा स्थानीय शासन प्रणालीलाई सुदृढ बनाउनु आजको प्रमुख आवश्यकता हो। यस सन्दर्भमा जोशीपुर गाउँपालिकाको **त्रिवर्षिय (२०८३/०८४-२०८५/०८६) क्षमता विकास योजना तर्जुमा – अन्तिम प्रतिवेदन** एक महत्वपूर्ण नीतिगत तथा कार्यान्वयनमूलक दस्तावेजका रूपमा तयार भएको छ।

यस योजनाले गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता, मानव संसाधन विकास, सेवा प्रवाह सुधार, सामाजिक समावेशिता, लैङ्गिक समानता, विपद् व्यवस्थापन, सुशासन तथा वित्तीय अनुशासनलाई केन्द्रमा राखी स्पष्ट कार्यदिशा तय गरेको छ। विशेष गरी महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, आदिवासी जनजाति तथा पछाडि परेका समुदायको पहुँच र सहभागिता सुनिश्चित गर्ने पक्षलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ, जुन अत्यन्त सराहनीय छ।

योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सरोकारवालाहरूको व्यापक सहभागिता, सुझाव संकलन तथा व्यवहारिक विश्लेषणका आधारमा प्रतिवेदन तयार पारिनु यस दस्तावेजको मुख्य विशेषता हो। यसले गाउँपालिकाको दीर्घकालीन विकास लक्ष्य हासिल गर्न ठोस आधार प्रदान गर्ने विश्वास लिएको छ।

अन्त्यमा, यस महत्वपूर्ण कार्यमा संलग्न सम्पूर्ण पदाधिकारी, कर्मचारी, सरोकारवाला निकाय तथा विज्ञज्यूहरूलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दै प्रस्तुत योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि सबै पक्षको निरन्तर सहकार्यको अपेक्षा गर्दछु।

धन्यवाद ।

गाउँपालिका उपाध्यक्ष

जोशीपुर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
जोशीपुर, कैलाली सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प.सं.२०८२/०८३

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको मन्तव्य

जोशीपुर गाउँपालिकाको संस्थागत सुदृढीकरण, प्रभावकारी सेवा प्रवाह तथा सुशासन प्रवर्द्धनका लागि त्रिवर्षिय (२०८३/०८४-२०८५/०८६) क्षमता विकास योजना तर्जुमा – अन्तिम प्रतिवेदन एक महत्वपूर्ण मार्गदर्शक दस्तावेजका रूपमा तयार गरिएको छ। यस योजनाले गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था, जनशक्ति व्यवस्थापन, प्रशासनिक संरचना, वित्तीय अनुशासन, सूचना प्रविधि उपयोग, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई व्यवस्थित ढंगले विश्लेषण गर्दै सुधारका स्पष्ट उपायहरू प्रस्तुत गरेको छ।

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनले गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह प्रणालीलाई थप सरल, छरितो, पारदर्शी र उत्तरदायी बनाउने विश्वास लिएको छ। साथै, कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि, संस्थागत कार्यक्षमता सुधार तथा नतिजामुखी कार्यसंस्कृति विकासमा यसले महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउनेछ।

योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्नु हुने गाउँपालिका अध्यक्षज्यू, उपाध्यक्षज्यू, गाउँ कार्यपालिका सदस्यज्यूहरू, विषयगत शाखा प्रमुख, कर्मचारी साथीहरू, सरोकारवाला संस्था तथा विज्ञज्यूहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

अन्त्यमा, प्रस्तुत योजनालाई कार्यान्वयनको चरणमा प्रभावकारी रूपमा लागू गर्दै लक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सम्पूर्ण गाउँपालिका परिवारको प्रतिबद्धता, समन्वय र सहकार्य अपरिहार्य रहेको कुरा उल्लेख गर्न चाहन्छु।

धन्यवाद ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

गाउँपालिका अध्यक्षको मन्तव्य	3
गाउँपालिका उपाध्यक्षको मन्तव्य	4
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको मन्तव्य	5
परिच्छेद – १	8
१.१ पृष्ठभूमि:	8
१.२ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता र औचित्य:	10
१.३ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य:	10
१.४ क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य:	11
१.५ क्षमता विकास योजनाको महत्व:	11
१.६ क्षमता विकास योजना तर्जुमामा अपनाइएको विधि:	13
परिच्छेद – २ जोशीपुर गाउँपालिकाको संक्षिप्त परीचय	14
२.१ गाउँपालिकाको परीचय:	14
२.२ गाउँपालिकाको ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण:	Error! Bookmark not defined.
२.३ भुउपयोगको अवस्था:-	14
२.४ गाउँपालिकाको जनसंख्या सम्बन्धि विवरण:	15
२.५ गाउँपालिकाको भौगोलिक सिमाना:	16
परिच्छेद – ३ क्षमता विकास योजना	16
३.१ क्षमता विकास योजनाको परीचय:	16
३.२ क्षमता विकास कार्यक्रमका उद्देश्यहरु:	16
३.३ संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाहरुको अन्तरसम्बन्ध	17
३.४ योजना तर्जुमाको चरण र प्रक्रिया	17
३.५ क्षमता विकास निर्देशक समिति	18
३.६ वर्तमान क्षमताको लेखाजोखाविश्लेषण /	18
३.७ जोशीपुर गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा	18
३.८ जोशीपुर गाउँपालिकाको वर्तमान सांगठनिक अवस्था	20
३.९ संगठन स्वरूप	20

३.१० जनशक्ति विवरण.....	22
३.११ मानव संसाधन पुर्वाधार संसाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा	28
३.१२ गाउँपालिकाका क्षमता विकासका रणनीतिहरु	49
परिच्छेद – ४ गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना.....	50
४.१. क्षमता विकास योजनाको समष्टिगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरु.....	50
४.२. गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजना	52
परिच्छेद – ५ निचोड अनुगमन तथा मुल्याङ्कन व्यवस्था	58
५.१ निचोड.....	58
५.२ अनुगमन	58
५.३ अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	59
परिच्छेद – ६ जोशीपुर गाउँपालिकाका सबल र कमजोर पक्षको विश्लेषण.....	61

परिच्छेद – १

१.१ पृष्ठभूमि:

नेपालको संविधानले राज्यशक्तिको वाडँफाडँ र प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको सरकारको संरचनाबाट हुने व्यवस्था गरेको छ। यसका साथै तिनै तहका सरकारका लागी एकल तथा साझा अधिकारहरूको सुची स्पष्ट संग निर्धारण गरेको छ। त्यसै गरी संविधानले तिनै तहका सरकारलाई शक्ति र स्रोतमाथि नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने दायीत्व प्रदान गरेको छ। असमानुपातिक विकास तथा गुणस्तरिय सेवा प्रवाहमा स्थानीयवासीहरूको सहभागिता र स्वामित्व कायम गर्ने जिम्मेवारि स्थानीय सरकारको हो। स्थानीय सरकार अधिकार सम्पन्न सरकार हो। यसको शासन प्रणाली अन्तर्गत स्थानीय सुशासन, गुणस्तरीय आधारभूत सेवा प्रवाहमा सबैको सहज र न्यायोचित पहुँच प्रदान गर्नु हो। यसका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, स्थानीय पूर्वाधार निर्माण, लक्षित वर्ग तथा क्षेत्रको आर्थिक सामाजिक सशक्तीकरण एवम् समावेशीकरण, सामाजिक परिचालन, सहभागितामूलक योजना तर्जुमा, विकास, स्थानीय जीविकोपार्जन एवम् रोजगारी, सामाजिक सुरक्षा आदी जस्ता विषयहरू यसको दायीत्व भित्र पर्दछन। तसर्थ यी दायित्वहरूलाई पारदर्शी र जवाफदेही ढंगले सम्पादन गरि जनतालाई गुणस्तरिय सेवा प्रवाह गरि गाउँवासीहरूलाई नजिकको सरकारको अनुभूति दिलाउनु पनि स्थानीय सरकारको कर्तव्य हो। २०७३ सालमा स्थानीय तहको पुर्नसंरचना पश्चात गठन गरिएका स्थानीय तहहरूलाई प्रदान गर्ने निःशर्त र सशर्त अनुदान रकममा अहिले उल्लेख्य वृद्धि हुदै गएको छ। यसका साथै स्थानीय तहहरूको आन्तरिक श्रोत परिचालनमा समेत क्रमशः बृद्धि हुदै गएको पाईन्छ। स्थानीय तहहरूको आन्तरिक र बाह्य श्रोतको आकार बढदै गएको परिप्रेक्ष्यमा यसको कार्य सम्पादन, सेवा प्रवाह लगायत समग्र क्षमतामा अपेक्षित सुधार गर्न जरुरी भएको छ। वर्तमानमा भएका साधन श्रोतको सहि परिचालन गरि विकासको गतिलाई अपेक्षित उपलब्धीहरू एवं नतिजा प्राप्त गर्न तिव्र गतिमा लैजानु जरुरी छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहहरूको सुदृढीकरण तथा क्षमता विकास गर्न विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागू गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।

देश संघीय संरचनामा प्रवेश गरेसंगै संविधान सभा मार्फत नेपालको ईतिहासमा पहिलो पटक वि.स २०७२ सालमा जारी गरिएको नेपालको संविधानले देशमा तीन तहका सरकारहरूको व्यवस्था गरि राज्यशक्तिको श्रोत नेपाली जनतामा निहित गरेको छ। नेपालको संविधानले नेपालको मूलसंरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरि तीन तहको हुने र राज्यशक्तिको प्रयोग र उपभोग संविधान र कानून वमोजिम हुने व्यवस्था गरेको छ। संघीयताको मेरुदण्डका रूपमा रहेको स्थानीय तह (सरकार) जनताको सवै भन्दा नजिकको र सवै भन्दा वढी र सरल पहुँच भएको सरकार हो। यसर्थ यसप्रति नागरिकहरूका आशा अपेक्षा पनि त्यत्तिकै छन। नागरिकहरूको सेवामा सरल र सहज पहुँच स्थापित गर्नुका साथै स्थानीय तहहरू आफैमा सवल र सक्षम हुन जरुरी छ। जसका लागी हरेक स्थानीय तहको संरचनात्मक संस्थागत क्षमता र मानव संसाधनको क्षमता विकास हुन जरुरी छ। क्षमता विकास भन्नाले व्यक्ति वा संस्थामा रहेको कुनै काम गर्न वा नगर्न प्रयोग गरिने प्राधिकारको समुन्नत प्रयोग गर्न सक्ने गरी शक्ति सम्पन्न पार्ने प्रकृतिलाई जनाउछ। कुनैपनि प्रणाली, स्थान, व्यक्ति तथा वस्तुको सुधारिएको अवस्था नै विकास हो भने मानवीय आवश्यकता तथा जीवनको गुणस्तर सुधार्न चालिने कदम पनि विकास हो। त्यसैले, विकास गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्नु नै क्षमता विकास हो। क्षमता विकास योजना भित्र दुरदृष्टि, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्य एवं कार्यनीति

पर्दछन्। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहहरूलाई स्थानीय स्वायत्त शासनको मर्म अनुरूप स्थानीय विकास, सेवा प्रवाह र स्थानीय नेतृत्वको लागि अधिकार र जिम्मेवारीको व्यवस्था गरेको छ। उक्त जिम्मेवारीलाई वहन गर्न विकासलाई समावेशी, सहभागितात्मक र समतामूलक बनाउन स्थानीय तहहरूको क्षमतामा विकास हुनु अनिवार्य छ। रूपान्तरणकारी, दक्ष, सबल र सक्षम स्थानीय तहहरूबाट मात्र स्थानीय क्षेत्रको विकास, प्रभावकारी सेवा प्रवाह र स्थानीय सुशासनमा गुणात्मक परिवर्तन ल्याउन सम्भव छ। स्थानीय विकास तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धि नयाँ अवधारणा, सोच, अभ्यासहरू तथा स्थानीय तहहरूको अधिकार तथा जिम्मेवारीमा वढोत्तरी र नीति नियममा समेत आएका युगान्तकारी परिवर्तन र समयको मागलाई सम्बोधन गर्न सक्ने स्थानीय तह बनाउनु पनि आजको माग हो।

स्थानीय तहहरूको क्षमता विकासको लागि संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट नगर/गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ जारी गरिएको छ। संस्थागत रूपमा स्थानीय तहहरूबाट क्षमता विकासका क्षेत्रमा आफ्नै प्रयासबाट र विभिन्न साझेदारहरूको सहयोगमा सामान्य प्रयासहरू हुँदै आएका भए पनि खासै प्रभावकारी हुन नसकेको र अपेक्षित उपलब्धी र नतिजा समेत हासिल हुन नसकेको अवस्था रहेको छ। जोशीपुर गाउँपालिकाले विभिन्न क्षेत्रगत ऐन तथा नीतिहरू स्वीकृत गरेको र सो नीतिहरूको कार्यान्वयनका लागि क्षेत्रगत कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयनका लागि मानव संसाधनको व्यवस्था र उनीहरूको क्षमता विकास आवश्यक रहेको छ।

यसै परिप्रेक्ष्यमा यस गाउँपालिकाले पनि पारदर्शी, जवाफदेही र प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्न आफ्नो संस्थागत क्षमताका साथसाथै जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको समयानुकूल क्षमता विकास गरि सेवाप्रति नागरिकहरूको विश्वसनीयता र उच्च सन्तुष्टि स्थापित गर्न जोशीपुर गाउँपालिका तुर्माखौद, कैलाली, सुदुरपश्चिम प्रदेशको सहयोग र अपि सैपाल विकास मञ्च मैतिदेवी काठमाण्डौंको प्राविधिक सहजीकरणमा आगामी तीन वर्षको लागी यो क्षमता विकास योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। क्षमता विकास योजनाले प्रस्ताव गरेका क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू उपलब्ध श्रोत साधनको परिधि भित्र रहि प्राथमिकताका साथ क्रमिक रूपमा संचालन गर्दै लगिने छ। स्थानीय तहहरूको क्षमता विकासका लागि आपूर्ति तथा मागमा आधारित क्षमता विकासको अवधारणा अबलम्बन गरिएको छ। यसो गर्नुको पछाडि यो पालिकाले भविष्यमा सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरूलाई समेत आँकलन गर्ने प्रयासलाई समेत दर्शाइएको छ। स्थानीय तहहरूले जनतालाई प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवा तथा सुविधाहरू बढी प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रमहरू केन्द्रित रहेका छन् भने मागमा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू पालिका र सरोकारवालाहरूको आफ्नै विशेषताको आधारमा देखिएका क्षमताको आवश्यकतालाई सम्बोधन गरिएको छ। क्षमता विकास कार्यक्रम मानव संसाधन विकासको मूल आधार हो। यसै कुरालाई दृष्टिगत गरी जोशीपुर गाउँपालिकाको ३ वर्षे (२०८३/८४—२०८५/८६) क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ।

१.२ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता र औचित्य:

संविधान प्रदत्त अधिकारहरूको कार्यान्वयन मार्फत नागरिकहरूका आशा अपेक्षा तथा विकास प्रतिको अतृप्त चाहना परिपूर्ति गर्न हरेक स्थानीय तहको संस्थागत तथा मानव संसाधनको क्षमता विकासका साथसाथै विकासका कार्यक्रमहरूको योजनावद्ध कार्यान्वयन हुन जरूरी छ । उपलब्ध श्रोत साधन तथा संभावनाहरूको समुचित र प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत विकासको दिगो प्रतिफल नागरिकहरूले महशुस गर्ने गरि प्राप्त गर्न स्थानीय तहहरूले विभिन्न योजना तथा गुरु योजनाहरू निर्माण गरि सोही अनुरूप आफ्ना विकासका गतिविधिहरू संचालन गर्नुपर्ने हुन्छ र गर्दै पनि आईरहेका छन । विगतमा क्षमता विकासका प्रयासहरू भएपनि त्यसको कार्यान्वयनको लागि ठोस रणनीति भएको पाइदैन । सशक्त, स्पष्ट र कार्यमुखी क्षमता विकासको रणनीतिको अभावमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू विगतमा केन्द्रबाट संचालित भएको हुँदा स्थानीय स्तरमा त्यसप्रति अपनत्व (Ownership) को अभाव देखियो । त्यसैगरी, स्थानीय तहहरूको संस्थागत क्षमता बढ्न गएको अवस्थामा संस्थागत स्व-मूल्यांकन कार्यविधि, २०७७ ले कल्पना गरेको पूर्ण क्षमतालाई अग्रगामी र प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ । यसैको निरन्तरता स्वरूप तयार गरिएको यस क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता तथा औचित्य निम्नानुसार रहेको छ:

- संविधान र प्रचलित कानूनहरूबाट प्राप्त अधिकार अनुरूप जनउत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्य सम्पादन गर्नका लागि गाउँपालिकाको सवल र कमजोर पक्षहरूको पहिचान गर्दै देखिएका अन्तरालहरूको परिपूर्ति मार्फत सेवामा प्रभावकारीता ल्याउन ।
- स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारीहरू दक्षताका साथ सम्पादन गर्न जननिर्वाचित पदाधिकारी तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारी, उपभोक्ता समिति लगायत स्थानीय विकासका सरोकारवालाहरूको कार्य दक्षता वृद्धि गर्न तथा नतिजामुखी कार्य प्रकृया अवलम्बन गर्न सहयोग पुर्याउन ।
- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक ज्ञान, सीप र विद्यमान क्षमता बीचको अन्तराल पहिचान गरी आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न ।
- सेवा प्रवाह तथा विकास व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र प्रणालीको प्रयोग र अनुशरण गर्न ।
- मानव संसाधन तथा संस्थागत विकासका क्षेत्रमा देखिएका कमजोर क्षेत्रहरू पहिचान गरी क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्रकृयाका रूपमा संचालन, कार्यान्वयन तथा प्रयोग गर्दै जान र आवधिक नीतिहरू अनुशरण गर्न ।
- क्षमता विकास योजनामा मानव संसाधन, संस्थागत विकास र प्रणाली विकासका क्षेत्रहरू अन्तर्गत गरिनु पर्ने न्यूनतम कार्यहरूको प्राथमिकता अनुसार लगानी सुनिश्चित गर्ने ।

१.३ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य:

- ❖ गाउँपालिकामा रहेका मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, पूंजीगत श्रोत साधनहरूको उच्चतम प्रयोगबाट जोशीपुर वासी जनताको जीवनमा गुणस्तरीय परिवर्तन ल्याउन ।

१.४ क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य:

- ❖ गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, शाखा तथा विभिन्न समितिहरूको आवश्यकता पहिचान गर्ने ।
- ❖ गाउँपालिकाको संस्थागत विकासमा सहयोग पुर्याउने ।
- ❖ गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरू, शाखा तथा विभिन्न समितिहरूको कार्यसम्पादनमा सुधार ल्याउने ।
- ❖ गाउँपालिकाले निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने योजना, आयोजनाहरूमा दीगोपन ल्याउनका लागि सहयोग गर्ने ।
- ❖ गाउँपालिकार समुदाय बीचको अन्तर सम्बन्ध सुदृढ गर्न सहयोग गर्ने ।

१.५ क्षमता विकास योजनाको महत्व:

कुनै पनि संस्था समयानुकूल हुन तथा राम्रो कार्यसम्पादन गर्नका लागि सवै भन्दा पहिला सो संस्थाले संस्थागत विकासलाई आत्मसात गरेको हुनु पर्छ। संस्थाभित्र कुन कुन शाखाहरू छन्, शाखामा के कस्ता जनशक्तिहरू छन्, संस्थालाई सुदृढ बनाउनका लागि कार्यालयले के कस्ता नीति, नियमहरू बनाएको छ र ती नीतिहरूको सही रुपमा पालना भएको छ कि छैन जस्ता प्रश्नहरूको खोजी गरिनु जरुरी छ। संस्थाभित्र भएका विभिन्न संरचनाहरूको भूमिका स्पष्ट रुपमा व्याख्या गरिएको छ वा छैन। संस्थामा कार्यरत कर्मचारी, पदाधिकारी, समितिका सदस्यहरूले तालिम पाएका छन् कि छैन। कार्यालयभित्र तथा बाहिर रहेका एजेन्सीहरूसंगको सम्बन्ध के कस्तो छ भन्ने विषयले पनि संस्थाको कार्यसम्पादन जोडिन्छ। संस्थाको संस्थागत कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता भएको हो। सामान्यतया स्थानीय तहलाई एउटा जटिल संस्थाको रुपमा लिने गरिएको छ। समय समयमा परिवर्तन हुने नीति नियम, बहुसरोकारका क्षेत्रहरूको मुद्दाहरूसंग यसको अन्तर्सम्बन्ध, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको अनौठो संगमवाट सञ्चालित कार्यालय, स्थानीय तहमा हुने विभिन्न राजनैतिक प्रभाव, स्थानीय तहप्रति धेरै व्यक्ति तथा संस्थाहरूको अन्तर्निहित स्वार्थ, एकल राज्य व्यवस्थावाट गणतन्त्रात्मक व्यवस्थामा भएको पर्दापण आदि कारणले स्थानीय तहलाई जटिल बनाएको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ तथा नेपालको संविधान २०७२ ले गाउँपालिकालाई २२ वटा एकल अधिकार प्रदान गरेको छ भने १५ वटा साझा अधिकारहरू प्रदान गरेको छ।

यसले एकातर्फ १५ वटा अधिकारहरूका लागि संघ तथा प्रदेशसंग समन्वय, सहकार्य, सहमति गर्नु पर्ने देखिन्छ भने संविधानले प्रदान गरेका २२ वटा एकल अधिकारहरूलाई जनताको जीवनमा साँचो परिवर्तन आउने गरी बहुसरोकारवालाहरूको सहमति र सहकार्य अनुरूप कार्यान्वयनमा ल्याउन जरुरी छ । यसरी विभिन्न संवैधानिक, कानूनी, प्रशासनिक आदि जटिलताहरूसंग जुध्दै आफ्ना दैनिक कार्यहरूलाई प्रभावकारी रुपमा अघि बढाउन आवश्यक छ । जटिलताहरूको बीच पनि सरलताको खोजी गर्ने कार्यको अर्को नाम हो क्षमता विकास योजना। हरेक संस्थाले आफूलाई आफ्नो सन्दर्भ अनुसार ढाली समयानुकूल परिवर्तन गर्न जरुरी छ। परिवर्तन सजिलो प्रक्रिया होइन। परिवर्तन उकाली चढे जस्तो हो । परिवर्तन समयानुकूल, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, पर्यावरणीय अवस्था अनुकूल हुनु पर्छ। यी सवै जटिलता, चुनौतिहरूको बीचमा पनि यदि परिवर्तनको स्पष्ट खाका हुन सक्छ भने यसले गाउँपालिकालाई स्पष्ट दिसाबोध गर्छ अनि परिवर्तनका लागि उत्प्रेरित गरिरहन्छ।

गाउँपालिकाभित्र भएका शाखा, शाखामा कार्यरत कर्मचारी, कर्मचारी कर्मचारी बीचको सहकार्य, असल सम्बन्ध, उनीहरूको कार्यसम्पादन, विषयगत अन्तर सम्बन्धका लागि समन्वय आदि कुराहरूले गाउँपालिकाको क्षमतामा असर पार्छ। हेर्दा कर्मचारी बैठक, समीक्षा बैठक केही होइन जस्तो लाग्छ तर यसलाई प्रभावकारी अनि सहभागितात्मक रूपमा प्रयोग गर्न सक्ने हो भने क्षमता विकासको यो एउटा ठूलो औजार बन्न सक्छ । गाउँपालिकाले गर्ने हरेक कामको समय सीमा हुन्छ। समय सीमाभित्र काम सिद्धाउनका लागि हरेक शाखा सुसंगठित हुन जरुरी छ। एउटा युद्धमा जाने सिपाहीले आफूलाई चाहिने सबै उपकरण साथमा लिएर गए जस्तै गाउँपालिकामा काम गर्ने हरेक शाखा, उपशाखाहरूले समयमा कार्ययोजना बनाई काम गर्नु पर्ने हुन्छ। तर सो काम गर्नका लागि उनीहरूलाई उनीहरूको सो कामका लागि चाहिने ज्ञान, सीप, सूचना, उपकरण आदिले बाधा पुर्याएको हुन सक्छ । यसरी समयमा कार्यसम्पादन गर्न बाधा पुर्याउने बाधक तत्वहरू पहिचान गरी त्यसलाई हटाउनका लागि पनि क्षमता विकास योजना चाहिएको हो। गाउँपालिकाले गर्ने सबै कामहरू छोटो प्रकृतिका हुँदैनन्।

केही कामहरू दीर्घ प्रकृतिका हुन्छन् यस्ता दीर्घ प्रकृतिका कामहरू गर्न गाउँपालिकाले आफ्नो मात्र संस्थागत विकास नगरी समुदायको पनि संस्थागत विकास गर्न जरुरी हुन्छ। भनिन्छ, अरुको विकासमा काम गर्नेहरूले, अरुलाई परिवर्तन गर्नेहरूले पहिला आफूलाई परिवर्तन गर्न जरुरी हुन्छ। आफूले आफैवाट सिक्ने, नजिकका छिमेकी गाउँपालिका वा वडा कार्यालयहरूबाट भएका राम्रा कामहरूबाट सिक्नका लागि हामीमा सिक्ने वानीको जरुरी हुन्छ। क्षमता विकास योजनाले स्वसिकाईको प्रवर्द्धनमा जोड दिन्छ। साथसाथै गाउँपालिकामा भएका विलक्षण प्रतिभा तथा क्षमता भएका कर्मचारीहरूको क्षमतालाई आत्मसात गरी उनीहरूलाई कामका लागि थप उत्प्रेरित गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता पर्दछ ।

एक पटक एउटा संस्थाका २ जना निर्णायक तहका कर्मचारीहरू बीच विवाद भएछ । संस्थाका निर्देशकले भनेछन्: कर्मचारीको क्षमता विकासमा खर्च गरेर के गर्ने अर्को वर्ष यो संस्था छोडेर गए भने यिनीहरूका लागि लगानी गरेको रकम बेकार जान्छ । उनको प्रश्नको उत्तर दिँदै व्यवस्थापकले भनेछन्: यदि क्षमता नभएका, कामका लागि उत्प्रेरित नभएका कर्मचारीहरू सधैं भरि यही संस्थामा बसी रहे भने के होला ? भनेर प्रतिप्रश्न गरेछन् ।

त्यसैले यदि संस्थालाई थप वलियो र जनसेवामैत्री, प्रतिफलमूलक बनाउने हो भने क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता छ। अर्को सत्य के हो भने जति गाउँपालिका कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरू यहाँको विकासका लागि सहयोगी बन्न सक्छन् त्यति नै उनीहरू बाधक पनि बन्न सक्छन् । उनीहरूलाई विकासको बाधक भन्दा पनि सहयोगी, सहजकर्ता बनाएर लान जरुरी छ। उनीहरूलाई सहजकर्ता बनाएर लान सक्तियो भने यसले स्थानीय स्वामित्व वढाउन पनि सहयोग गर्छ। वास्तवमा कर्मचारीका अतिरिक्त सरोकारवालाहरूको क्षमता विकासमा पनि हामीहरूले जोड दिनु पर्छ। क्षमता विकास भन्ना साथ हामीकहाँ तालिम गोष्ठी मात्र भनेर बुझ्ने चलन छ। क्षमता विकास भनेको एउटा फाँट र अर्को फाँटको बीचमा सुमधुर सम्बन्ध कायम गर्न, अन्तर समन्वय र साझेदारी वढाउनका लागि गरिने कार्य पनि क्षमता विकासमा पर्दछ। कर्मचारी, जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरूको कामका लागि प्रतिवद्धताको तह वढाउनका लागि पनि क्षमता विकास कार्यक्रमको आवश्यकता छ। अर्को हामी

सोच्छोँ क्षमता विकासका लागि पैसा नै चाहिन्छ भन्ने छैन । गाउँपालिकाभित्र भएका कतिपय समस्याहरु पैसा विना पनि समाधान गर्न सकिन्छ। गाउँपालिकामा कार्यरत शाखा, गाउँपालिकाका वडा कार्यालय, जनप्रतिनिधि, सरोकारवालाहरुको कार्यसम्पादन जति बढ्छ उति नै बढी गाउँपालिकाको कार्यसम्पादन बढ्छ। क्षमता विकास कार्यक्रमहरुले मानिसहरुलाई कामका लागि उत्प्रेरित गर्छ। जब एउटा काम राम्ररी सम्पादन हुन्छ त्यसको बहुगुणात्मक प्रभाव हुन्छ। अर्थात् एउटा राम्रो कामले अरु धेरै राम्रा कामहरुका लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ। कार्य सम्पादनलाई विभिन्न तहहरुबाट मूल्याङ्कन गर्न जरुरी छ। कार्यसम्पादनलाई व्यक्तिगत, संस्थागत तथा सामुदायिक विकास आदि तहबाट हेर्न जरुरी छ ।

१.६ क्षमता विकास योजना तर्जुमामा अपनाइएको विधि:

जोशीपुर गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा आवश्यकता पहिचान, अभिमुखिकरण, तथा समुहगत छलफल र अन्तरक्रियाको आधारमा तयार पारिएको छ। यस जोशीपुर गाउँपालिकामा विगतमा सामान्य क्षमता विकास का कार्यक्रम सन्चालन भएतापनि योजनाबद्ध ढंगले क्षमता विकासका लागि कुनै पनि योजना निर्माण भइ कार्यान्वयन नभएको सन्दर्भमा विगतमा सम्पादन गरिएका कार्यक्रमको समीक्षा, यस गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनबाट औल्याइएका आवश्यकता र कार्ययोजना, गाउँपालिकाअन्तरगतका विषयगत शाखाबाट क्षमता विकासको लागि गरिएको सर्वेक्षण नै क्षमता विकास योजना निर्माणका आधारहरु हुन्। क्षमता विकासको स्थिति लेखाजोखा तथा सम्भावित क्षमता विकासका क्रियाकलापहरुको पहिचानका आधारमा “क्षमता विकास योजना” तयार पारिएको छ। यसका अतिरिक्त यो योजना तयार गर्दा देहायका विधिहरु अवलम्बन गरिएको थियो ।

(क) क्षमता विकास योजनासँग सम्बन्धित दस्तावेज, नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, संघ तथा प्रदेश सरकारको निति तथा बजेट, गाउँपालिकाको वार्षिक प्रगति समीक्षा प्रतिवेदन, गाउँपालिकाको संगठनात्मक संरचनाको अध्ययन, गाउँपालिकाको विगत ३ वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, गाउँपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था, गाउँपालिकाको भवन, मेसिन, उपकरण तथा भौतिक स्रोत साधनहरु, गाउँपालिकाले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधिहरु आदि को अध्ययन र छलफल गरिएको थियो ।

(ख) प्राप्त दस्तावेज अध्ययन र छलफल पश्चात क्षमता विकास योजनाले समेट्नु पर्ने विषय वस्तु, सूचना र तयार गर्ने प्रकृया बारे गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी, सङ्घ, संस्था लगायत सरोकारवाला बिच प्रस्तुतीकरण तथा छलफल कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

(ग) गाउँपालिका तथा सम्बन्धित निकायहरुको वर्तमान संस्थागत र मानव संसाधनको क्षमताको लेखाजोखा गर्नको लागि गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शनको अनुसूची २, ३, ५, ६, ८ र ९ अनुसारको फारमहरुको प्रयोग गरी आवश्यक सूचना संकलन गरिएको थियो ।

(घ) सूचना संकलन वाट प्राप्त सूचनाहरुको प्रस्तुतीकरण तथा अन्तरक्रियाको क्रममा उठेका जिज्ञासामा छलफल अन्तरक्रियाको क्रममा प्राप्त सुझावहरुबारे छलफल गरी क्षमता विकास योजनामा समेट्नु पर्ने विषयवस्तु, सहभागिता र स्रोत साधन बारेमा छलफल गरि योजना लाई अन्तिम रुप दिने सहमती गरिएको थियो ।

(ड) सोही अनुरूप अन्त्यमा सुझावहरूलाई समेटी, त्रुटीहरूलाई सच्याउने, छुट भएका विषयवस्तु र क्रियाकलाप समावेश गरी क्षमता विकास योजनालाई अन्तिम दिइएको छ ।

परिच्छेद – २ जोशीपुर गाउँपालिकाको संक्षिप्त परीचय

२.१ गाउँपालिकाको परीचय:

जोशीपुर गाउँपालिका कैलाली जिल्लाको पूर्वी दक्षिण भागमा अवस्थित एक सुन्दर एवं प्राकृतिक स्रोतले सम्पन्न गाउँपालिका हो। समुन्द्री सतहबाट १४५ देखि १६५ मिटर उचाई सम्म फैलिएको यो गाउँपालिका ६५.५७ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ। जोशीपुर गाउँपालिकाको उत्तरी अक्षांश विश्व मान चित्रमा २८°३०'५०" देखि २८°३७'२६" सम्म र पूर्वी देशान्तर ८०°५९'८" देखि ८०°४'५" सम्म फैलिएको छ। नयाँ मुलुकका रूपमा चिनिने कैलाली जिल्ला सुगौली सन्धि पश्चात राणा प्रधानमन्त्री जंग बहादुर राणाको पालामा वि.सं १९१४ मा भारतमा भएको सिपाही तथा रजौटाको बिद्रोह दबाउन मद्धत गरेवापत नेपाललाई उपहार स्वरूप दिईएको ४ जिल्ला मध्ये एक हो । स्थानीय तह पुनसंरचनाका क्रममा वि.सं. २०७३ साल फाल्गुन २३ गते साविक जोशीपुर र बौनिया गाविस लगायतका क्षेत्रलाई समावेश गरि जोशीपुर गाउँपालिका स्थापना गरिएको हो। यस गाउँपालिकालाई भौगोलिक अवस्था एवं जनसंख्याको अनुपात अनुसार ७ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ। २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस गा.पा.को कुल जनसंख्या ३७१८७ रहेको छ, जसमा महिलाको संख्या १९४३३ र पुरुषको संख्या १७७५४ रहेको छ भने उक्त जनगणनाका अनुसार नै यस गा.पा. भित्र ७७५१ घरधुरी रहेका छन् ।

भौगोलिक बनावट

समावेश भएका साविकका गाविसहरू : जोशीपुर र बौनिया

क्षेत्रफल : ६५.५७ वर्ग किलोमिटर

केन्द्र : जोशीपुर

वडा संख्या : ७

पूर्व : जानकी गाउँपालिका र टिकापुर नगरपालिका

पश्चिम : भजनी नगरपालिका र घोडाघोडी नगरपालिका

उत्तरमा : बर्दगोरिया गाउँपालिका र लम्कीचुहा नगरपालिका

दक्षिणमा : भजनी नगरपालिका र टिकापुर नगरपालिका

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मुल संचरना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरि तीन तहको हुने तथा राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहले कानून बमोजिम गर्ने ब्यवस्था अनुरूप यस गाउँपालिकाले २ वटा स्थानीय तहको निर्वाचन पश्चात संविधान र बिद्यमान ऐन कानून बमोजिम स्थानीय सरकार प्रारम्भ भएको ८ वर्ष पुरा भएको छ। संघको अस्पष्ट नीतिगत ब्यवस्था एवं सांगठनीक संरचना, अप्रयाप्त जनशक्ति तथा सिमित स्रोतसाधन, भौगोलिक बिकटता, प्रशासनिक जटिलता लगायतका समस्यालाई चिदै यस अवधिमा यस गाउँपालिकाले विभिन्न विकासात्मक कार्यहरू सम्पन्न गरेको छ ।

२.३ भू-उपयोगको अवस्था:

गाउँपालिकाको प्रोफाइल २०८० का अनुसार गाउँपालिकाको कुल क्षेत्र मध्ये सबै भन्दा बढी ९२.३३ प्रतिशत जमिन खेति गरिएको जमिन रहेको छानदि तथा खोलाहरुमा पथरैया नदि, काधा नदि, घैला नदि, सुक्ती नाला, बरुवा नाला, दुन्द्रा खोला, खोदाउ नाला, बौनिया नाला आदि यहाँको प्राकृतिक सम्पदाहरु हुन्। भू-उपयोगको हिसाबले हेर्ने हो भने यस पालिकाको भू उपयोगको स्थिति यसप्रकार रहेको छ।

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग किमी)	प्रतिशत
१	कृषि क्षेत्र	६०.५४	९२.३३
२	वन क्षेत्र	२.१६	३.२९
३	झाडी	०.५८	०.८८
४	घाँसे भूमि	०.४३	०.६६
५	बगैचा	०.२२	०.३४
६	जलीय क्षेत्र	०.६	०.९२
७	बलौटे भूमि	१.०४	१.५९
जम्मा		६५.५७	१००.००

श्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल, २०८०

२.४ गाउँपालिकाको जनसंख्या सम्बन्धि विवरण:

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार ७७५१ घरपरिवारहरुमा ३७१८७ जनसङ्ख्या रहेको छ। जसमध्ये महिलाको संख्या १९४३३ र पुरुषको संख्या १७७५४ रहेको छ। औषत घरपरिवारको आकार ४.८३ जना प्रति परिवार र लैंगिक अनुपात ९१.५ रहेको छ। गाउँपालिकाको औषत जनघनत्व ५६७.१३ जना प्रति वर्ग कि.मी. रहेको छ।

वडागत रुपमा जनसङ्ख्याको विश्लेषण गर्ने हो भने सबैभन्दा बढि जनसंख्या वडा नं. ३ मा ६४२३ रहेको छ। त्यसैगरी सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं. ७ मा ४५४१ मात्र रहेको छ। वडा नं. ३ मा पुरुषको जनसंख्या २९९२ छ भने महिलाको संख्या ३४३१ रहेको छ। त्यस्तै वडा नं. ७ मा पुरुषको जनसंख्या २१३५ छ भने महिलाको संख्या २४०६ रहेको छ। यसै गरि दोस्रो ठूलो जनसंख्या भएको वडा वडा नं. १ हो। जहाको जम्मा जनसंख्या ५७५६ रहको छ। त्यस वडामा पुरुषको जनसंख्या २७७६ र महिलाको जनसंख्या २९८० छ। यसरी ७ वटै वडाको पुरुष र महिलाको जनसंख्या तुलना गर्ने हो भने पुरुष भन्दा महिलाको जनसंख्या बढि रहको छ।

वडागत रुपमा जनसंख्याको वितरण

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	२७७६	२९८०	५७५६
२	२३३२	२५३४	४८६६
३	२९९२	३४३१	६४२३
४	२४३२	२६४४	५०७६
५	२६७१	२९०७	५५७८
६	२४१६	२५३१	४९४७
७	२१३५	२४०६	४५४१
जम्मा	१७७५४	१९४३३	३७१८७

स्रोत: केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागको website

२.५ गाउँपालिकाको भौगोलिक सिमाना:

भौगोलिक बनावट

समावेश भएका साविकका गाविसहरू : जोशीपुर र बौनिया
क्षेत्रफल : ६५.५७ वर्ग किलोमिटर
केन्द्र : जोशीपुर
वडा संख्या : ७
पूर्व : जानकी गाउँपालिका र टिकापुर नगरपालिका
पश्चिम : भजनी नगरपालिका र घोडाघोडी नगरपालिका
उत्तरमा : बर्दगोरिया गाउँपालिका र लम्कीचुहा नगरपालिका
दक्षिणमा : भजनी नगरपालिका र टिकापुर नगरपालिका

परिच्छेद – ३ क्षमता विकास योजना

३.१ क्षमता विकास योजनाको परीचय:

जोशीपुर गाउँपालिकाले क्षमता विकास योजना (आ.व. (२०८३/८४—२०८५/८६) तयार पारिएको छायस गाउँपालिकाले ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ र स्थानीय सरकारको संस्थागत स्वमुल्याङ्कन कार्ययोजनाबाट गाउँपालिकालाई प्राप्त जिम्मेवारीहरू पूरा गर्न आवश्यक पर्ने क्षमता विकासका लागि यो दस्तावेजले मार्गदर्शन गर्नेछ । यो योजना सहभागितामूलक ढङ्गबाट तयार पारिएको छ।

३.२ क्षमता विकास कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:

यस गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्नुको मुख्य उद्देश्य गाउँपालिका र सहयोगी सरोकारवालाको संस्थागत तथा मानव संसाधन क्षमता अभिवृद्धि गरि विकास व्यवस्थापन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय र पारदर्शी र जवाफदेही बनाउनु रहेको छ भने यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

- स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूको समग्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि विस्तृत कार्ययोजना तयार भै कार्यान्वयनका लागि ठोस नीति तय हुने ।
- स्थानीय तहको समग्र संस्थागत क्षमता विकासका लागि SWOT विश्लेषण भई प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक सुधारका क्षेत्रहरूको पहिचान भई ठोस कार्य योजना तयार हुने
- गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा भई सोको कार्यान्वयनबाट गाउँपालिका तथा सहयोगी निकायहरूको कार्यसम्पादन स्तरमा सुधार गर्ने,

- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत तथा साधनहरूको एकीन भई सोको परिपूर्तिका लागि सरोकारवालहरूलाई मार्ग दर्शन गर्ने,
- स्थानीय विकास प्रक्रिया, सेवा एवं सुविधामा अल्पसंख्यक तथा सीमान्तीकृत समुदाय र पिछडिएको तथा आर्थिक रूपले विपन्न वर्गको पहुँच वृद्धि गर्न सहयोग गर्ने ।

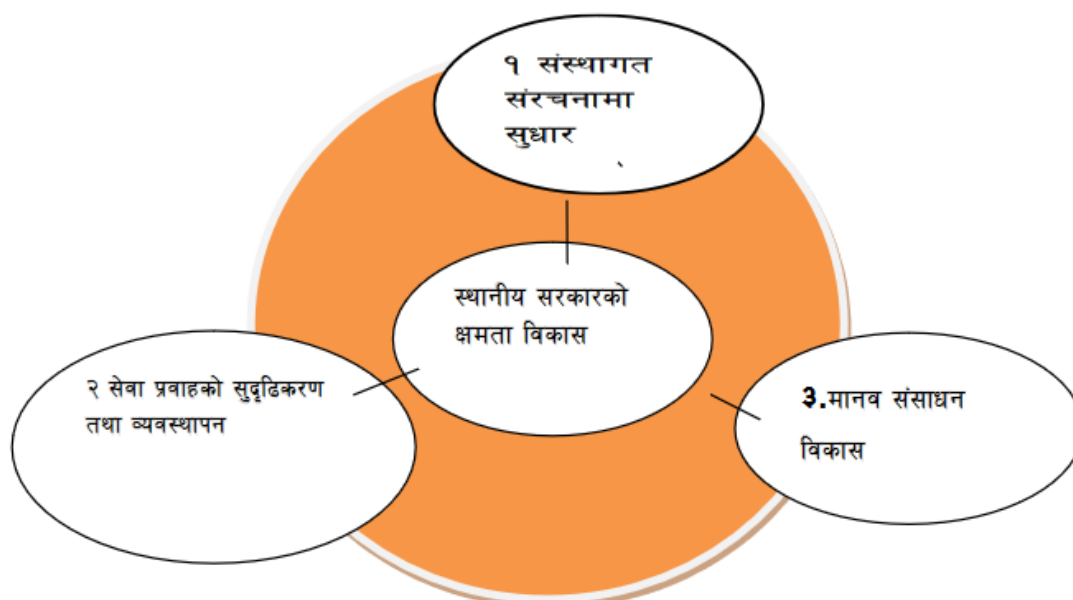
३.३ संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाहरूको अन्तरसम्बन्ध

नेपालका संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको समन्वयात्मक सहकार्य वाट मात्रै समग्र विकास सम्भव छ। नेपालको संविधानले उल्लेख गरेको तिनै तहका सरकारको शासन प्रणाली समन्वयात्मक र सुदृढ भएमा मात्रै विकास को नतिजा र प्रतिफल प्रभावकारी हुन्छ । यसरी तिनै तहका सरकारका विच विकास निर्माण, निति तथा कानुन निर्माण र योजना निर्माणमा तादाम्यता हुन जरुरी छ। नेपालको संविधानले स्थानिय तहहरूले आफ्नो कानुन, निति र योजना निर्माण गर्दा संघ र प्रदेश सरकार संग नवाझिने गरी निर्माण गर्न अनुसुचीहरूमा एकल अधिकार र साझा अधिकारको व्यवस्था गरेको छ। यो क्षमता विकास योजना पनि त्यहि मर्मलाई आत्मसात गरी तयार गरिएको छ।

३.४ योजना तर्जुमाको चरण र प्रक्रिया

क्षमता विकास योजना निर्माण को विषय महत्वपुर्ण विषय हो । त्यसैले यसको तयारी पनि विभिन्न चरण पुरा गर्नु पर्छ । यो योजना तयारीका क्रममा देहाय वमोजिमको चरण र चक्र अपनाइएको थियो । क्षमता विकास योजना तयारी चक्र ।

क्षमता विकासका तीन आयामः

३.५ क्षमता विकास निर्देशक समिति

क्षमता विकास योजना तयारी दिग्दर्शन २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका जिम्मेवारीहरूका क्षमता विकास समन्वय समिति गठन गरिएको थियो। सो समितिको नामावली निम्न अनुसार छ । गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार समितिको पुर्नगठन गर्ने छ।

क्र स	पद	समितिको पद
१.	गाउँपालिका अध्यक्ष	संयोजक
२.	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	सदस्य
३.	आर्थिक विकास समिति संयोजक	सदस्य
४.	सामाजिक विकास समिति संयोजक	सदस्य
५.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य सचिव

३.६ वर्तमान क्षमताको लेखाजोखा/ विश्लेषण

जोशीपुर गाउँपालिकाको सम्भाव्यता र अवसर र चुनौतीलाई विश्लेषण गर्दा यस जोशीपुर गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्रमा हेर्दा कृषि पेशा अंगाल्ने घर परिवारको संख्या उच्च रहेको छ । गाउँपालिकामा रहेको खेती योग्य जमिनमा खाद्यान्नको साथै अन्य नगदे बाली, फलफुल, मसला तथा जडीबुटी र पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ। आवश्यक प्रविधि, मल, बीउ बिजनको उपलब्धतामा सरलीकरण गरेर कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि ल्याई आर्थिक स्थितिमा सुधार ल्याउन सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ। गाउँपालिकाको ग्रामीण क्षेत्रमा दुध उत्पादन तथा पशुपञ्छी उत्पादनको प्रशस्त सम्भावना रहेको हुँदा यो व्यवसायलाई विस्तार गर्नुको साथै यातायात सेवालाई सर्वसुलभ तरिकाले कृषकहरूको पहुँचसम्म विस्तार गर्न सकेको खण्डमा दुधजन्य, मासुजन्य उद्योगहरूको विकास गर्न सकिनेछ। जसबाट रोजगारी श्रृजना गरी समग्र गाउँपालिकाको आयमा वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना देखिन्छ। यस गाउँपालिकामा भएका प्राकृतिक श्रोत र साधनलाई व्यवस्थित तथा वातावरणमैत्री प्रविधि अपनाएर उचित प्रयोग गर्न सकेमा रोजगारीको स्थिति श्रृजना गर्न सकिन्छ ।

३.७ जोशीपुर गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा

यस क्षमता विकास योजना निर्माण गर्दा क्षमता “विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६” को अनुसूचि २ को फाराम को आधारमा जोशीपुर गाउँपालिकाको ५ वटै विषयगत क्षेत्रको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा गरिएको थियो। यस पालिकाको आफ्नै सुविधा सम्पन्न प्रशासकीय भवन रहेको छ। गाउँपालिकाको आफ्नै सभाहल रहेको छ भने ८ वडा कार्यलयहरूले आफ्नै भवन वाट सेवा दिइरहेका छन्। त्यसैगरी प्रदेश स्तरिय केही कार्यालयहरू पनि व्यवस्थित हुदैछन्। गाउँपालिकाले स्वास्थ्यको क्षेत्रमा स्वास्थ्य चौकी विभिन्न ठाउँमा रहेका छन् त्यस्तै १५ सैयाको अस्पताल निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ। अब गाउँपालिकाले गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा

प्रवाहमा ध्यान दिन जरूरी छ। गाउँपालिकाले गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याएको छ भने अव यसलाई अध्यावधिक गर्ने र अरु क्षेत्रगत योजना निर्माण गर्न जरूरी छ। यसै गरि गाउँपालिकाले रोजगार सृजना गर्ने योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ। लक्षित वर्गको सशक्तिकरणका लागि विभिन्न आर्थिक वर्षमा कार्यक्रम सञ्चालन आएता पनि अझै पर्याप्त हुन सकेको छैन। यसका लागि अझै पर्याप्त कानून बनाउन आवश्यक छ। गाउँपालिकाले वातावरण, विपद व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनका लागि कार्य गरिरहेको भएतापनि योजना निर्माण गरी योजनावद्ध ढंगले पुर्व तयारीका कार्य भने कमै भएको पाइन्छ। गाउँपालिकाको वार्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया चरणवद्ध रुपमा भएपनि योजना प्राथमिकिकरण भने वैज्ञानिक विधिको प्रयोग गरी गर्ने गरेको कमै मात्र पाउन सकिन्छ। गाउँपालिकाले दिगो विकासका लक्ष्यहरूलाई स्थानीयीकरण गरि दिगो विकासको लक्ष्य हासिल हुनेगरी योजना तर्जुमाको परिपाटी विकास गर्न जरूरी छ। जोशीपुर गाउँपालिकाले उपभोक्ता समिति हरूको क्षमता विकास गर्न पनि आवश्यक देखिन्छ। त्यसैगरी दिगो वातावरणीय विकासमा ध्यान दिइ फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन र डम्पिङसाइट को निर्माण गर्न जरूरी छ। गाउँपालिकाले राजस्वको क्षेत्र र दायरा विस्तार गरि आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ। यसका अतिरिक्त अनुगमन प्रणाली लाइ नतिजामुखि र संघ, प्रदेश र अन्तरपालिका संगको सहकार्य र समन्वय विस्तार गर्न पनि आवश्यक छ।

गाउँपालिकाले संगठन संरचना अनुसारको कर्मचारीको व्यवस्था तथा शाखाहरूमा आवश्यक कर्मचारीहरूको प्रवन्ध गर्न जरूरी छ। त्यसैगरी कर्मचारिको आचारसंहिता र कार्यसम्पादन संज्ञौता अनुसार सेवा प्रवाहको परिपाटी विकास गर्न पनि आवश्यक छ। गाउँपालिकाले वित्तिय व्यवस्थापनका लागि आम्दानी र खर्च प्रणाली लाइ व्यवस्थित गरि वित्तिय सन्तुलन कायम र खरिद प्रणालिलाइ योजना निर्माण गरि व्यवस्थित गर्न आवश्यक देखिन्छ। त्यसैगरी अभिलेख व्यवस्थापन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउनु पर्ने देखिन्छ। स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा फाराम ३ को आधारमा लेखाजोखा गर्दा यस गाउँपालिकामा सभा सञ्चालन र कार्यपालिका बैठक सञ्चालन कार्यविधि अनुरूप भएतापनि सभा संचालनका लागि आवश्यक, विधि, र प्रक्रियालाई अझै सुदृढ गर्नुपर्ने देखिन्छ। गाउँपालिकाले न्यायीक समितिका पदाधिकारी र कर्मचारीलाई क्षमता अभिवृद्धि, कानुनी जनशक्ति थप तथा व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक रहेको छ। विषयगत समिति तथा पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास, समितिको क्षेत्राधिकार वारे क्षमता विकास वडा कार्यालयमा आवश्यक स्रोत र साधनको व्यवस्था गरि सेवा प्रवाहलाई भरपर्दो र थप गुणस्तरिय बनाउनु पर्दछ। गाउँपालिकामा गुनासो सुन्ने संयन्त्र निर्माण तथा व्यवस्थित गर्ने र गुनासो सुन्ने अधिकारी तोक्ने कार्यलाई अझै प्रभावकारी बनाउन जरूरी छ। दिग्दर्शन को अनुसुची ५ को आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका लागि प्रयोगमा ल्याउने फारामको आधारमा गाउँपालिकाको लेखाजोखा गर्दा संविधानको अनुसुची ८ ले दिएको एकल अधिकार को क्षेत्र अन्तरगत प्रायजसो सबै अधिकार को उपयोग भएको देखिन्छ। यस अन्तरगतका अधिकांस अधिकारहरूको पुर्ण उपयोग र जनशक्ति भएको पाइएको छ। अरु स्थानीय सेवा व्यवस्थापन, स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन, स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता, जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण खानेपानी, साना

जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा, जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास को क्षेत्रमा आंशिक उपयोग जनशक्ति कम भएको देखिन्छ। संविधानको अनुसूची ९ अनुसारको साझा अधिकार अन्तरगत अरु सबै अधिकारको उपयोग भएतापनि सवारी साधन अनुमति, भूमि व्यवस्थापन र यातायात सेवाको क्षेत्रमा उपयोग र जनशक्ति नभएको देखिन्छ भने विद्युत्, खानेपानी तथा सिंचाइ जस्ता सेवाहरू, वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता, स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, सम्बर्द्धन र पुनर्निर्माण सम्बन्धमा आंशिक उपयोग भएको र जनशक्ति नभएको देखिन्छ। ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्थाको लेखाजोखा गर्दा संधिय मामिला तथा स्थानिय मन्त्रालयले पठाएको नमुना कानून अनुसार एकल अधिकार क्षेत्रका स्थानिय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन कार्यविधि व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि, घरवहाल कर व्यवस्थापन, आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ, स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ, भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास र साझा अधिकार क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण, कार्यविभाजन र कार्य सम्पादन अन्तरगत स्थानीय सरकारको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन, भवन निर्माण तथा सडक सम्बन्धी व्यवस्था र आकस्मिक कोष वाहेक अरु कानून वनेका छनायी विषय संग सम्बन्धित ऐन, कानून तथा कार्यविधि तयार गरि लागु गर्नुपर्ने देखिन्छ। कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थाको विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाको आफ्नै भवन, सभाहल, विद्यालयहरू तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरू रहेका छन ।

३.८ जोशीपुर गाउँपालिकाको वर्तमान सांगठनिक अवस्था

जोशीपुर गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्थाको अध्ययन गर्ने सन्दर्भमा यसको विद्यमान साङ्गठनिक संरचनाको समेत विश्लेषण गरिएको थियो। गाउँपालिकालाई प्रचलित कानूनले तोकेको कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न तथा हासिल गर्न खोजेका दीर्घकालीन लक्ष्यहरू एवम् यसबाट गाउँपालिका बासीहरूले राखेका अपेक्षाहरू पूरा गर्न सक्ने गर्न गराउनका लागि गाउँपालिकाको साङ्गठनिक सुदृढीकरण सम्बन्धी सुधारात्मक क्रियाकलापहरूको पहिचान गरीएको थियो। क्षमता विकास योजना तयार गर्दा यसको विद्यमान सङ्गठन स्वरूप, दरबन्दी, कार्यबोझ, जनशक्ति विकासको अवस्था र आन्तरिक स्रोत परिचालनको अवस्थालाई सहभागितात्मक पद्धतिबाट पुनरावलोकन गरिएको थियो। यसका लागि कार्यशालाका सहभागिहरू तथा कार्यालयले उपलब्ध गराएको सूचनालाई मुख्य आधारको रूपमा लिइएको छ ।

३.९ संगठन स्वरूप

सङ्गठन संरचनाकै आधारमा कर्मचारीहरू परिचालन हुने र कर्मचारीहरू मार्फत नै सङ्गठनले सेवा प्रवाह गर्ने हुँदा गाउँपालिकाको साङ्गठनिक क्रियाकलापहरूलाई दिशा निर्देशन गर्न यसको सङ्गठन संरचनाले निकै महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ। जोशीपुर गाउँपालिकाले आफ्ना क्रियाकलापहरूलाई व्यवस्थित गर्न तथा गुणस्तरिय सेवा प्रवाह का लागि सङ्गठन स्वरूप स्वीकृत गरी सेवा संचालन गर्दै आएको छ। गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचनामा समयानुकूल सुधार र परिमार्जन गर्दै आइरहेको छ। गाउँपालिकामा सङ्गठन भित्रका प्रत्येक शाखा, उपशाखा तथा इकाईहरूको स्पष्ट कार्य विवरण तयार गरी लागू गर्नु पर्ने देखिन्छ। गाउँपालिकाको विद्यमान सङ्गठन स्वरूपलाई यस प्रकार छ।

गाउँपालिकाका कार्यपालिका सदस्यहरुको विवरणः

क्र.सं.	नाम,थर	पद
1	श्री चित्र बहादुर चौधरी	अध्यक्ष
2	श्री रेखा देवी कठरिया	उपाध्यक्ष
3	श्री राम चन्द्र चौधरी	१ नं. वडा अध्यक्ष
4	श्री विष्णु प्रसाद डंगौरा	२ नं. वडा अध्यक्ष
5	श्री रेणु कुमारी डंगौरा	३ नं. वडा अध्यक्ष
6	श्री राम जनम चौधरी	४ नं. वडा अध्यक्ष
7	श्री अनर कुमार चौधरी	५ नं. वडा अध्यक्ष
8	श्री भोज राज डंगौरा	६ नं. वडा अध्यक्ष
9	श्री बम बहादुर शाह	७ नं. वडा अध्यक्ष
10	श्री सरस्वती डंगौरा	१ नं. वडा सदस्य
11	श्री धनि कमेनी	१ नं. वडा सदस्य
12	श्री घनश्याम चौधरी	१ नं. वडा सदस्य
13	श्री लाल बहादुर डंगौरा	१ नं. वडा सदस्य
14	श्री लक्ष्मी कुमारी चौधरी	२ नं. वडा सदस्य
15	श्री रुक्मणी महतौ	२ नं. वडा सदस्य
16	श्री नरेश कुमार चौधरी	२ नं. वडा सदस्य
17	श्री सोहन लाल चौधरी	२ नं. वडा सदस्य
18	श्री फूलमति डंगौरा	३ नं. वडा सदस्य
19	श्री सितल श्रेष्ठ वि.क.	३ नं. वडा सदस्य
20	श्री राजेश कुमार चौधरी	३ नं. वडा सदस्य
21	श्री ज्ञान प्रसाद महतौ	३ नं. वडा सदस्य
22	श्री सुमित्रा चौधरी	४ नं. वडा सदस्य
23	श्री दिलमाया विश्वकर्मा	४ नं. वडा सदस्य
24	श्री सज्जित चौधरी	४ नं. वडा सदस्य
25	श्री बेफ राम डंगौरा	४ नं. वडा सदस्य
26	श्री सोनी डंगौरा	५ नं. वडा सदस्य
27	श्री शान्ति नेपाली	५ नं. वडा सदस्य
28	श्री राम बहादुर चौधरी	५ नं. वडा सदस्य
29	श्री श्याम सुन्दर चौधरी	५ नं. वडा सदस्य
30	श्री रेखा कुमारी चौधरी	६ नं. वडा सदस्य
31	श्री विष्णु नेपाली	६ नं. वडा सदस्य
32	श्री राजेन्द्र प्रसाद बडायक	६ नं. वडा सदस्य
33	श्री खडक बहादुर डंगौरा	६ नं. वडा सदस्य

34	श्री गौरा देवी जैशी	७ नं. वडा सदस्य
35	श्री ईसरा कुमारी टमटा	7 नं. वडा सदस्य
36	श्री तेज प्रकाश हमाल	7 नं. वडा सदस्य
37	श्री हिरा प्रसाद चौधरी	7 नं. वडा सदस्य
38	राजु सुनार	४ नं.मनोनित का.पा.सदस्य
39	राजकुमारी देवी कुमाल	५ नं.मनोनित का.पा.सदस्य

३.१० जनशक्ति विवरण

जोशीपुर गाउँपालिकाका स्थायी कर्मचारीहरुको विवरण तपशील अनुसार रहको छ ।

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी	सेवा
1	अमित कुमार साह	प्र.प्र.अ.	रा.प.तृतीय	प्रशासन
2	मिन राज कठरिया	अधिकृत	सातौँ	प्रशासन
3	टिपेश तिमिल्सिना	अधिकृत	सातौँ	प्रशासन
4	शान्ती चौधरी	व.अ.नर्सिङ्ग निरीक्षक	छैठौँ	स्वास्थ्य
6	निर्ण राज डंगौरा	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	छैठौँ	स्वास्थ्य
7	मनिषा झा	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	छैठौँ	स्वास्थ्य
8	ललिता कुमारी ठकुल्ला	अधिकृत छैठौँ	छैठौँ	शिक्षा
9	भरत प्रसाद न्यौपाने	आन्तरिक लेखा परीक्षक	छैठौँ	प्रशासन
10	भुवन पाठक	अधिकृत छैठौँ	छैठौँ	प्रशासन
11	हरिषा पन्त	अधिकृत छैठौँ	छैठौँ	इन्जि.
12	सपना कुमारी बडायक	अधिकृत छैठौँ	छैठौँ	प्रशासन
13	ललिता जोशी	सव इन्जिनियर	पाचौँ	इन्जि.
14	बाल कृष्ण कुमार यादव	पशु सेवा प्राविधिक	पाचौँ	कृषि
15	सचिना थारु	प्राविधिक सहायक	पाचौँ	कृषि

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी	सेवा
16	लोमश ढुङ्गाना	सव इन्जिनियर	पाचौँ	इन्जि.
17	आशा चौधरी	सव इन्जिनियर	पाचौँ	इन्जि.
18	खिम बहादुर गरौजा	सव इन्जिनियर	पाचौँ	इन्जि.
19	कैलाश चौधरी	सहायक पाचौँ	पाचौँ	प्रशासन
20	रुपा विष्ट	सहायक पाचौँ	पाचौँ	प्रशासन
21	राकेश डंगौरा	सहायक पाचौँ	पाचौँ	प्रशासन
22	सुरेश चौधरी	सहायक पाचौँ	पाचौँ	प्रशासन
23	देवेन्द्र प्रसाद चन्द्रवंशी	अ.स.इ.	चौथो	इन्जि.

गाउँपालिका भित्र रहेका विषयगत शाखा र कार्यरत करार तथा आंशिक समय सेवा परामर्श कर्मचारीहरु सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी
1	कल्पना चौधरी	सूचना प्रविधि अधिकृत	सातौँ
2	संजिव चौधरी	जनस्वास्थ्य अधिकृत	सातौँ
3	सुशिल कुमार चौधरी	एम आइ एस अपरेटर	पाचौँ
4	बसन्ती धामी	फिल्ड सहायक	चौथो
5	चन्द्रा कुमारी डंगौरा	उ. वि. स.	चौथो
6	अञ्जु चौधरी	उ. वि. स.	चौथो
7	अमिज चौधरी	इन्जिनियर	छैठौँ
8	राकेश कठरिया	सव-इन्जिनियर	पाचौँ
9	कमला कुमारी चौधरी	स.क.अ.	चौथो
10	निलम कुमारी कठरिया	सामाजिक परिचालक	चौथो
11	कृष्टिना चौधरी	सामाजिक परिचालक	चौथो
12	गंगा राम डंगौरा	का. स	श्रेणीविहीन

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी
13	आशा चौधरी	रोजगार संयोजक	छैठौँ
14	रेनुका चौधरी	मनोसामाजिक परामर्शकर्ता	पाचौँ
15	उमेश कुमार डंगौरा	रिटर्नी स्वयंसेवक	श्रेणीविहीन
16	राम प्रकाश डंगौरा	रिटर्नी स्वयंसेवक	श्रेणीविहीन
17	योगेश जोशी	शैक्षिक परामर्शकर्ता	छैठौँ
18	भरत बहादुर विष्ट	सव-इन्जिनियर	पाचौँ
19	अमृता सिंह चौधरी	कानुन सहायक	पाचौँ
20	दिवाकर चौधरी	प्राविधिक सहायक	पाचौँ
21	स्मित कठरिया	रोजगार सहायक	पाचौँ
22	सावित्री कुमारी कुश्मी	सहायक चौथो	चौथो
23	विपिन हमाल	सहायक चौथो	चौथो
24	रमेश राज जोशी	सहायक चौथो	चौथो
25	सरिता सिंह	सहायक चौथो	चौथो
26	राम कुमार चौधरी	सहायक चौथो	चौथो
27	संजिव चौधरी	सहायक चौथो	चौथो
28	राम बहादुर चौधरी	स.क.अ.	चौथो
29	शान्ता चौधरी	पूर्ण सरसफाई सामाजिक परिचालक	चौथो
30	रमेश प्रसाद पाण्डेय	पूर्ण सरसफाई सामाजिक परिचालक	चौथो
31	विश्वमाया महर्तौं	सामाजिक परिचालक	चौथो
32	चानकी चौधरी	सामाजिक परिचालक	चौथो
33	नरेश चौधरी	अ.स.इ	चौथो
34	सन्तदेव कठरिया	अमिन	चौथो
35	सन्देव चौधरी	ना.प.से.प्र.	चौथो
36	सुवास चौधरी	हलुका सवारी चालक	
37	ज्ञान बहादुर चौधरी	का.स.	श्रेणीविहीन
38	सन्तोष चौधरी	का. स	श्रेणीविहीन
39	सन्तोष रोका क्षेत्री	का. स	श्रेणीविहीन

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी
40	हंस राज जोशी	का. स	श्रेणीविहीन
41	रन्जित कु. डगौरा	का. स	श्रेणीविहीन
42	कैलाश कुमारी चौधरी	का. स	श्रेणीविहीन
43	गणेश बहादुर चौधरी	का. स	श्रेणीविहीन
44	टेक बहादुर डगौरा	का. स	श्रेणीविहीन
45	अजय चौधरी	का. स	श्रेणीविहीन
46	दिनेश चौधरी	का. स	श्रेणीविहीन
47	हेमन्त कठरिया	का. स	श्रेणीविहीन
48	प्रविण चौधरी	का. स	श्रेणीविहीन
49	राजेश डंगौरा	का. स	श्रेणीविहीन
50	अरजु चौधरी	का. स	श्रेणीविहीन

स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

क्र.सं.	कर्मचारी संकेत नं.	नाम थर	पद
1	176409	जित बहादुर चौधरी	जनस्वास्थ्य अधिकृत
2	180669	तुला कुमारी चौधरी	क.अ.न.
3	186344	प्रकाश बहादुर थ्यायत	वरिष्ठ ल्या.टे.निरीक्षक
4	171512	ध्रुव प्रसाद भट्टराई	जनस्वास्थ्य अधिकृत
5	214715	नरेन्द्र बहादुर कठरिया	जनस्वास्थ्य निरीक्षक
6	155407	शिव प्रसाद चौधरी	सि.अ.हे.ब.अ.
7	224668	प्रेमा खनाल झा	जनस्वास्थ्य निरीक्षक
8	211894	लाल बहादुर चौधरी	सि.अ.हे.ब.अ.
9	210112	खड्ग बहादुर चौधरी	सि.अ.हे.ब.अ.
10	211656	चन्दर लाल कठरिया	सि.अ.हे.ब.अ.
11	213724	श्याम प्रसाद चौधरी	सि.अ.हे.ब.
12	213793	निर्मला कुमारी चौधरी	सि.अ.न.मी.
13	220727	तुलसी कुमारी चौधरी	सि.अ.न.मी.
14	230496	मिना कुमारी चौधरी	सि.अ.हे.ब.

क्र.सं.	कर्मचारी संकेत नं.	नाम थर	पद
15	232178	निरन्जन कुश्मी	सि.अ.हे.ब.
16	227437	रेशु खड्का	सि.अ.न.मी.
17	194099	कल्लु प्रसाद चौधरी	कार्यालय सहयोगी

स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत करारका कर्मचारीहरु

क्र.सं.	नाम थर	पद	श्रेणी
1	डा. अर्जुन चौधरी	मेडिकल अधिकृत	अधिकृत आठौँ
2	दिपक कुमार चौधरी	रेडियोग्राफर	सहायक पाँचौ
3	राम कुमार चौधरी	डेन्टल हाइजिनिष्ट	सहायक पाँचौ
4	अमिता चौधरी	ल्या.टेक्निसियन	सहायक पाँचौ
5	शिशिर चौधरी	फार्मसी सहायक	सहायक पाँचौ
6	सम्झना चौधरी	अ.न.मी.	सहायक चौथो
7	सविता कुमारी रावत	अ.न.मी.	सहायक चौथो
8	विनिता चौधरी	अ.न.मी.	सहायक चौथो
9	प्रेरणा स्वार	ल्या.असिस्टेन्ट	सहायक चौथो
10	लिला चौधरी	अ.न.मी.	सहायक चौथो
11	सुरेश चौधरी	अ.हे.ब.	सहायक चौथो
12	सुनिल चौधरी	अ. हे. व.	सहायक चौथो
13	भगवती परियार	अ.न.मी.	सहायक चौथो
14	रेनु चौधरी	अ.न.मी.	सहायक चौथो
15	कालीराम चौधरी	का.स	श्रेणी विहिन
16	हिरा कुमारी कुश्मी	का.स	श्रेणी विहिन
17	मुना चौधरी	स्वीपर	श्रेणी विहिन
18	मिना मियाँ	स्वीपर	श्रेणी विहिन

गाउँपालिका र गाउँपालिका मातहतका कार्यालयहरुमा कार्यरत ज्यालादारीका कर्मचारीहरु

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी
1	राम बहादुर चौधरी	अ.हे.ब.	चौथो

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	पद	श्रेणी
2	डिल्लीराज ओली	अ.हे.ब.	चौथो
3	भावना भट्ट	अ.न.मि.	चौथो
4	निरपति कुमारी चौधरी	अ.न.मि.	चौथो
5	कैलाशपति चौधरी	अ.न.मि.	चौथो
6	श्यामरानी बडायक	अ.न.मि.	चौथो
7	मेनका चौधरी	ल्याव टे.	चौथो
8	प्रतिक्षा कुमारी कठरिया	ल्याव टे.	चौथो
9	पंकज चौधरी	अमिन	चौथो
10	बिजय कुमार थारु	ब्याकहोईलोडर	
11	निरज चौधरी	ब्याकहोईलोडर	
12	रमै चौधरी	हलुका सवारी चालक	
13	मिना कुमारी चौधरी	स्वीपर	श्रेणीविहिन
14	एलिसा जैसी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
15	अनामिका चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
16	सुनिल चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
17	गिरिजा प्रसाद चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
18	रोशन चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
19	हरिनारायण चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
20	उर्मिला चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
21	सुस्मिता चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
22	कविता कुमारी चौधरी	स्वीपर	श्रेणीविहिन
23	केदार डंगौरा	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन
24	श्रवण कठरिया	भान्से	श्रेणीविहिन

वडा कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरू सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	नाम,थर	पद
1	श्री सपना कुमारी बडायक	१ नं. वडा सचिव

2	श्री कैलाश चौधरी	२ नं. वडा सचिव
3	श्री राकेश डंगौरा	३ नं. वडा सचिव
4	श्री रुपा विष्ट	४ नं. वडा सचिव
5	श्री भुवन पाठक	५ नं. वडा सचिव
6	श्री सुरेश चौधरी	६ नं. वडा सचिव
7	श्री भुवन पाठक	७ नं. वडा सचिव

३.११ मानव संसाधन पुर्वाधार संसाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा

यस क्षमता विकास योजना तयार गर्ने क्रममा क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूचि ८, र ९ अनुसार जोशीपुर गाउँपालिकाको वर्तमान मानव संसाधनको शाखागत रूपमा क्षमता लेखाजोखा गरिएको थियो। यसरी लेखाजोखा गर्दा शाखाहरूले कार्य विवरण अनुसार सम्पादन गर्नुपर्ने कामहरू सञ्चालन भैरहेको भएतापनि पर्याप्त जनशक्ति र आवश्यक क्षमता विकासका संग सम्बन्धित विद्यमान ज्ञान, सिप र दक्षताको स्तर मध्यम रहेको पाइएको थियो भने कार्यक्रमहरूको कमीले गर्दा सेवा प्रवाह अपेक्षा अनुरूप हुन सकेको छैन। गाउँपालिकाले कर्मचारीहरूको ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिकालागी समग्र कर्मचारीका लागि उपयुक्त हुने र शाखाहरूका लागि छुट्टै आवश्यक पर्ने विषयगत दक्षताका लागि क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। त्यसैगरी गाउँपालिकाको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा गर्दा क्षमता विकासका क्षेत्र र त्यस अन्तरगत गरिनु पर्ने प्रशिक्षण/ अभिमुखीकरण, अन्तरक्रिया तथा अन्य क्षमता विकासका क्रियाकलाप हरूको पहिचान गरिएको थियो। क्रियाकलाप पहिचान पश्चात कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो ? र कसका लागि तय गर्ने भन्नेवारे पनि छलफल गरिएको थियो। यसरी छलफल गर्दा अपेक्षित उपलब्धि, समय सिमा पनि निर्धारण गरिएको थियो जसको विस्तृत विवरण तलका तालिकाहरूमा राखिएको छ।

पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत
गाउँपालिका अध्यक्ष	सभाको कार्य सूची, बैठक आह्वान र निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने	- प्रत्येक महिनामा कम्तिमा पनि २ पटक गाउँ कार्यपालिकाको बैठक बस्ने गरेको - वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम समयमै पेश गरेको जस्तै आ.व. २०८२/८३ को बजेट असार १० गते पेश भएर पारित भएका	- आन्तरिक आयको हिंसा बढ्न नसकेको - योजना प्रगति समिक्षाको लागि स्थानीय विकास समस्या समाधान समिति गठन नभएको ।	बजेट तर्जुमा र प्रगति समीक्षा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	मानव संशाधन
	कानुन निर्माण सम्बन्धी	गाउँपालिकाको सुसञ्चालनको लागि करिब ६० वटा ऐन लगायत निर्देशिका, नियमावली, कार्यविधि समेत गरी ७३ वटा नमूना कानून जारी गर्नु पर्नेमा	- सेवा प्रवाह तथा स्थानीय विकास सम्बन्धमा बाँकी कानुन निर्माण नभएको - कानुन तर्जुमा गर्न विज्ञ जनशक्ति	कानुन निर्माण सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संशाधन संस्थागत

		हालसम्म ऐन, नियम, निर्देशिका र कार्यविधि जारी भएको	नभएको		
	प्रशासकीय तथा आर्थिक व्यवस्था सम्बन्धी	● गाउँपालिका, वडा समितिहरु आदिको दैनिक कार्यको रेखदेख पालिकाबाट गर्नुपर्ने सिफारिसहरु भएको ● सार्वजनिक सेवा प्रवाह सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धमा नगर प्रमुखबाट प्रचलित कानून बमोजिम कार्य भइरहेका		सुशासन, नेतृत्व विकास लगायत व्यवस्थापनका नविनतम् आयाम सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संसाधन
पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संसाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत

उपाध्यक्ष	- विभिन्न समितिको संयोजक भई काम गर्ने - अनुगमन समितिको संयोजक भई काम गर्ने	- न्यायीक समितिको संयोजक भई काम गरेको। न्यायीक समितिको प्रतिवेदन समय भित्रै पेश भएको - राजस्व परामर्श समितिको संयोजक भइ काम गरेको - बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको संयोजक भइ काम गरेको	सबै योजनाको अनुगमन हन नसकेको	- विकास आयोजनाको अनुगमन तथा मुल्यांकनका विषयक सीपमलूक क्षमता विकास कार्यक्रम - समन्वय तथा निर्णय प्रकृया सम्बन्धी कार्यविधि	मानव संसाधन प्रणालीगत
वडा अध्यक्ष	- वडा समितिको समन्वयकर्ता भई काम गर्ने - स्वीकृत योजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन, अनुगमन र	- वडाको हकमा गते र गते बैठक बस्ने गरेको - वडा सचिवको अभावमा अन्य शाखाका कर्मचारीलाई वडा सचिवको जिम्मेवारी दिइएको	- दक्ष कर्मचारीको अभावमा गुणस्तरीय कार्यमा बाधा पुगेको - योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षाको कार्य दक्षतामा कमी	योजना कार्यान्वयनमा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि सम्बन्धी आधारभूत तालिम	मानव संसाधन

	समीक्षा ● सफारिस तथा प्रमाणित गर्ने	● नागरिक वडापत्रमा उल्लेख भए बमोजिमको सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने कार्य निरन्तर भइरहेको	भएको		
कार्यपालिका सदस्य	● विषयगत क्षेत्रको संयोजक रहने सम्बन्धी ● कार्यपालिकाले तोकेको कार्य सम्बन्धी			संयोजनको अबधारणा र संयोजकको भूमिका सम्बन्धमा सीपमुलक ताली	मानव संशाधन
पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	● निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी ● योजना, सार्वजनिक खरिद	● सबै प्रकारका बैठकहरु समयमै बोलाइ संचालन गर्ने गरेको ● नगरसभा सम्पन्न गरेको, खर्च गर्ने अख्तियारी	● आर्थिक विवरणको तयारीमा NPSAS को प्रयोग नगरेको	NPSAS सम्बन्धी सीप विकास तालिम लेखापरीक्षण तथा बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी उत्प्रेरणात्मक प्रशिक्षण सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी आधारभूत तालीम	मानव संशाधन

	आर्थिक प्रशासन तथा लेखा परीक्षण सम्बन्धी ● अनुगमन, मुल्यांकन सम्बन्धी	प्राप्त गरी बजेट कार्यान्वयन गरेको, आर्थिक कारोवारको अभिलेख राख्न लगाएको, ● कार्यपालिकाको प्रतिनिधित्व गरी अन्तर सरकारी निकायको बैठकमा भाग लिने गरेको	● आलेप तथा मलेपका बेरुजुहरु लक्ष्य निर्धारण गरी फछ्छ्यौट नगराएको ● खरिदको गुरुयोजना तथा योजना नबनाएको		
१. विषय गत शाखाहरु					
प्रशासन योजना तथा अनुगमन शाखा	● आवधिक योजना तयार गर्ने ● सार्वजनिक सुनुवाईको व्यवस्था गर्ने ● सामाजिक परिक्षण गर्ने	● आवधिक योजना तयार भएको ● आ.व.०८२/०८३ मा समयमा सार्वजनिक सुनुवाई भएको ● सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्भेक्षण विगत १ वर्षमा	● सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षण निर्धारित समयमा नभएको ● पदाधिकारीको आचार संहिता	● आवधिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण ● सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणको ढाँचा निर्धारण ● पदाधिकारीको आचार संहिताको तर्जुमा	मानव संशोधन प्रणालीगत

	● O and M Survey गरी गाउँपालिकाको संरचना चुस्त दुरुस्त बनाउने ● कर्मचारीको कार्यविवरण तयार गर्ने।	नभएको ● पालिकाको कूल स्वीकृत दरबन्दी मध्ये पदहरु रिक्त रहेको ● कर्मचारीको हकमा संघीयता निजामती आचार संहिता लागु भएको	नबनेको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन तयार नभएको ● मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार नभएको ● O and M Survey भएको		
पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संसाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत
पुर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा	● भवन सम्बन्धी मापदण्डको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन ● वातावरण, सरसफाई तथा विपद् वस्थापन	● एकीकृत बस्ती विकास योजना तयार नभएको ● बिपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७६ कार्यान्वयनमा आएको ● निर्माण व्यवसायी इजाजत सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६	● नक्सा पास कार्यविधि नभएको ● सार्वजनिक नीजि साझेदारी नीति तयार नभएको ● घरेलु सौर्य उर्जा प्रणाली अनुदान कार्यविधि नभएको	● सार्वजनिक नीजि साझेदारी नीतिको तयारी ● एकीकृत बस्ती विकास कार्यविधिको तयारी	संस्थागत

		कार्यान्वयनमा नल्याएको ।			
स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास शाखा	- वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकहरुको लागि वित्तिय साक्षरता र सीपमुलक तालिम संचालन गर्ने - बेरोजगारीको तथ्यांक संकलन गर्ने	- स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाइ ऐन कार्यान्वयनमा रहेको - सुर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण र नियमन गर्ने ऐन कार्यान्वयनमा रहेको - एम्बुलेन्स संचालनमा आएको	- एम्बुलेन्स संचालन सम्बन्धी कार्यविधि नभएको - गैरसरकारी संस्थासँग साझेदारी तथा सहकार्य नभएको - अस्पताल निर्माण नभएको	- सरसफाई र गुणस्तरीय कार्य सम्बन्धी चेतानमूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम - गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँग साझेदारी तथा सहकार्य सम्बन्धी कार्यविधि	मानव संसाधन प्रणालीगत
शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	- बालविकास, आधारभूत शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, विशेष शिक्षा सम्बन्धी - विद्यालयहरुको जग्गा तथा सम्पत्ति व्यवस्था	- शिक्षक दरबन्दी मर्ज तथा मिलान नगरेको - सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक दरबन्दी मिलान नगरेको - सामुदायिक विद्यालयमा जाने अनुदान तथा बजेटको व्यवस्थापन,	- सामुदायिक विद्यालय तथा बालविकास केन्द्रहरुलाई प्रदान गरिने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि नभएको - पालिकामा कृषि,	- अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम - प्रधानाध्यापकहरुका लागि नेतृत्व विकास, सार्वजनिक खरिद एवम् लेखापालन सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संसाधन प्रणालीगत

	अभिलेख	लेखा अनुशासन, अनुगमन र नियमन गर्ने गरेको	पशु, होटल ब्यबस्थापन तथा इन्जिनियरिङ्ग बिषयको शिक्षणको आवश्यकता		
पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संसाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत
आर्थिक प्रशासन शाखा	- आय व्ययको सार्वजनिकीकरण गर्ने - अन्तिम लेखा परीक्षणको प्रतिवेदन - एकीकृत आर्थिक बिबरणको तयारी	- मासिक रुपमा आय व्ययको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको - एकीकृत सम्पत्ति विवरणको लागि सप्तिमावेयर तयार भएको - राजस्व सधार कार्ययोजना बन्ने क्रममा रहेको	- बेरुजु फल्लुयौट एवं फरफारक सन्तोषजनक नभएको - आर्थिक बिबरणको तयारीमा NPSAS को प्रयोग नगरेको	- बेरुजु फल्लुयौट कार्य योजना तथा तालिकाबद्ध कार्यको तर्जुमा - लेखा समिति कार्य सञ्चालन नियमावलीको तर्जुमा	

कृषि तथा पशु विकास शाखा	● बीउ बिजन, मलखादको आपूर्ति र नियमन ● कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि ● प्रांगारिक खेती तथा मलको प्रवर्द्धन एवं प्रचारप्रसार		● कृषि कार्यक्रम संचालन तथा अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि नभएको ● बीउ बिजन, मलखाद, रसायन तथा औषधी र नियमन सम्बन्धी कार्यविधि नभएको	● प्रांगारिक खेती तथा मल सम्बन्धी सीपमुलक तालिम ● बीउ बिजन, मलखाद तथा औषधी सम्बन्धी नियमन कार्यविधिको तर्जुमा	मानव संसाधन प्रणालीगत
आन्तरिक लेखा परिक्षण इकाइ	● गाउँपालिकाको आर्थिक कारोवारको आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्ने ● अन्तिम लेखा परीक्षणको लागि लेखा श्रेस्तालाई दुरुस्त राख्न लगाउने।	● आन्तरिक लेखा परीक्षणको लागि छुट्टै कर्मचारी व्यवस्था भएको	● आन्तरिक लेखा परीक्षण दिग्दर्शन नभएको	● आन्तरिक लेखा परीक्षण दिग्दर्शनको तयारी ● आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धित कर्मचारीहरुको पेशागत विकास कार्यक्रम	प्रणालीगत मानव संसाधन

अन्य कार्य					
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	व्यक्तिगत घटना जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद, बसाई सराईको अभिलेख	व्यक्तिगत घटना दर्ता अभिलेख	नवीनतम प्रविधिको आधारमा सम्पन्न योजना तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको ढाँचागत रूपमा अभिलेख	स्थानीय अभिलेखको लागि नीति र मापदण्डको तर्जुमा	प्रणालीगत
जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिको व्यवस्थापन	जेष्ठ नागरिक, अनाथ, असहाय लगायतका लागि सेवा र आश्रय केन्द्रको संचालन गर्ने		जेष्ठ नागरिक, अनाथ, असहाय लगायतका लागि सेवा र आश्रय केन्द्रको संचालन नभएको	जेष्ठ नागरिक अनाथ, असहाय लगायतको लागि आश्रय केन्द्रको स्थापना	संस्थागत

२. संस्थागत विश्लेषण

३.१ संस्थागत क्षमता स्वमुल्याङ्कनका आधार

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
जम्मा	100	
शासकीय प्रवन्ध	9	
सभाको सञ्चालन प्रक्रिया (स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा १९)	1.00	

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
कार्यपालिकाको निर्णय प्रक्रिया (स्थाससंए दफा १७)	1.00	
सभा। कार्यपालिकाले बनाएका स्थानीय कानून (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्याविधि र मापदण्ड) तथा निर्णयहरूको सार्वजनिकीकरण (स्थाससंए दफा १०को ३, नेपालको संविधानको धारा २७, सूचनाको हक)	1.00	
सभा र कार्यपालिकाका समिति/उप-समिति सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि (स्थाससंए दफा १४, ४६, ६५, ६६, ६७)	1.00	
कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन (बैठक बोलाउने, मिति स्थान तोक्ने, कार्यसूची उपलब्ध गराउने, गणपूरक संख्या, निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर, निर्णयमा असहमति आदि) (स्थाससंए दफा १७)	1.00	
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली (स्थाससंए दफा ७८)	1.00	
स्थानीय तहका पदाधिकारी हरूको सम्पत्ती विवरण (स्थाससंए दफा ११०)	1.00	
मूल्याङ्कन अवधिमा बसेको कार्यपालिकाको बैठक संख्या (स्थाससंए दफा १७, बैठककार्य सञ्चालन नियमावली)	1.00	
लेखा प्रणालीमा SUTRA को प्रयोग (स्थाससंए दफा ७२)	1.00	
संगठन तथा प्रशासन	8	
गाउँ/गाउँपालिकाको क्षमता विकास ।(स्थाससंए को दफा १०२	1.00	
प्रतिवेदन तथा विवरण प्रेषण।(स्थाससंए दफा ७६ (५) र अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, दफा ३(३))	1.00	
विषयगत विभाग।महाशाखा शाखा/ उपशाखा/एकाइहरू एवं जनशक्तिको काम, कर्तव्य, अधिकार र जिम्मेवारीको कार्यविवरण । (स्थाससंए दफा ८अनुसार)	1.00	
स्थायी पदपूर्ति नगर्ने भनिएका पदहरूमा करारबाट मात्र पदपूर्ति (ऐनको दफा ८को उपदफा ८,९)	1.00	
कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादन सम्झौता । (स्थाससंए दफा १०कोअनुसार)	1.00	
जनशक्ति क्षमता विकासमा लगानी (स्थाससंए दफा १०कोअनुसार वनेको कार्यविधि)	1.00	
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको उपस्थिति दिन (आफ्नो क्षेत्रभित्र काजमा रहेको अवधि समेत)	1.00	

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
(स्थाससंघे दफा ८ अनुसार को कार्य सम्पादन प्रभावकारिता)		
क्षमता विकास कार्यक्रममा पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको सहभागिता। (स्थाससंघे को दफा १० को अनुसार वनेको कार्यविधि) (यस दफामा पदाधिकारी भन्नाले गाउँगाउँ सभाका सदस्यहरूलाई बुझाउनेछ। गणना गर्दा पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको छुट्टाछुट्टै गणना गर्नुपर्नेछ।)	1.00	
वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	11	
वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आवधिक योजना तर्जुमा। (स्थाससंघे को दफा २ अनुसार)	1.00	
बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा र पारित गर्ने कार्यमा संबद्ध समिति र समन्वय (स्थाससंघे को दफा ६५, ६६ र ६७)	1.00	
दीगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण (स्थाससंघे को दफा २ अनुसार)	1.00	
विषयक्षेत्रगत रूपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण (स्थाससंघे को दफा ६६ को अनुसार)	1.00	
बजेट प्रस्तुती तथा स्वीकृति (स्थाससंघे को दफा ७ अनुसार)	1.00	
गैरसरकारी सङ्घ संस्थाहरूले गाउँ/गाउँ सभाबाट पारित गरी योजना कार्यान्वयन (स्थाससंघे को दफा २५)	1.00	
कूल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा। (असविव्ययेदफा ८ अनुसार राजस्वको क्षमता)	1.00	
पाँच लाख भन्दा कम लागतका योजनाले कूल पूँजीगत बजेटको ओगटेको हिस्सा (वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको मार्गदर्शन)	1.00	
वार्षिक आन्तरिक आय बृद्धि गत वर्षको तुलनामा (असविव्यये दफा ८ अनुसार राजस्वको क्षमता)	1.00	
गैसस मार्फत योजना कार्यान्वयन गरेको अवस्थामा	1.00	
समपुरक अनुदानबाट सञ्चालन हुने आयोजनाहरूमा लागत साझेदारीका लागि विनियोजित बजेट (असविव्ययेदफा १०)	1.00	
वित्तीय एवम् आर्थिक व्यवस्थापन	11	
आन्तरिक स्रोत (स्थाससंघे को दफा ६५)	1.00	
वित्तिय अनुशासन (असविव्ययेपरिच्छेद ८, दफा २५ देखि ३२)	1.00	
आय व्ययको वर्गीकरण तथा लेखाङ्कनका लागि नेपाल सरकार द्वारा निर्धारित पद्धति र ढाँचाको प्रयोग	1.00	

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
(असविव्यये, दफा ३२)		
आय र व्ययको विवरण सार्वजनिकीकरण (असविव्ययेदफा ३०)	1.00	
प्रचलित कानून अनुसार खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयारी र कार्यान्वयन (सा	1.00	
वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समीक्षा (स्थाससंऐन दफा ७को ६)	1.00	
रकमान्तर (स्थाससंऐन दफा ७९)	1.00	
प्रशासनिक खर्च (स्थाससंऐन दफा ७अनुसारको आय व्यय अनुमान अनुसार)	1.00	
पूँजीगत खर्च (स्थाससंऐन दफा ७अनुसारको आय व्यय अनुमान अनुसार)	1.00	
राजस्व सङ्कलन (स्थाससंऐन दफा ७१)	1.00	
५ खर्च गर्ने अख्तियारी (स्थाससंऐन दफा ७३)	1.00	
सेवा प्रवाह	16	
सेवा प्रवाह (स्थाससंऐनदफा११)	1.00	
वडाले उपलब्ध गराउने सेवा (स्थाससंऐनदफा१२)	1.00	
सेवा प्रतिको सन्तुष्टी (स्थाससंऐनदफा ११,१को काम)	1.00	
सेवा प्रवाहमा प्रविधिमा आधारित टोकन, अनलाइन रजिष्ट्रेसन वा कम्प्युटर विलिङ प्रविधिको प्रयोग (स्थाससंऐनदफा१को उपदफाको ड १)	1.00	
सेवा प्रवाहको मापदण्ड (SOP) (स्थाससं ऐन दफा १को उपदफाको ड १)	1.00	
बैंकिंग प्रणालीबाट भुक्तानी (स्थाससं ऐन दफा१को उपदफाको ड ७)	1.00	
वडामा सेवा प्रवाहको वैकल्पिक व्यवस्था (स्थाससंऐन१६को उपदफा को ग को ६ र दफा१८ को उपदफा ३)	1.00	
गुनासो फछ्यौट (स्थाससं ऐन दफा १को उपदफाको ड ७)	1.00	
सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैङ्क खाता मार्फत भुक्तानी (स्थाससंऐन दफा१को उपदफाको त २)	1.00	
जन्मेको मितिले ३५ दिनभित्र भएको कूल जन्मदर्ता संख्या (स्थाससंऐ दफा १को उपदफा ४)	1.00	
सार्वजनिक सुनुवाइ (स्थाससंऐ दफा ७८ को उपदफा ५)	1.00	

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
५ सेवा प्रवाहमा घुम्ती सेवाको प्रयोग (स्थाससंऐ दफा १को उपदफाको ड ७)	1.00	
६ शिक्षामा सबै बालबालिको पहुँच (स्थाससंऐ दफा १को उपदफाको ज)	1.00	
७ स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच (स्थाससंऐ दफा १को उपदफाको झ)	1.00	
८ कृषि र पशु सेवा (स्थाससंऐ दफा १को उपदफाको ण र द)	1.00	
९ स्थानीय उत्पादनको प्रवर्धन र बजारीकरण (स्थाससंऐ दफा १को उपदफाको ण ७)	1.00	
न्यायिक कार्य सम्पादन	7	
न्याय सम्पादन (स्थाससंऐन दफा ४६ को उपदफा १, दफा ४९ को उपदफा १२)	1.00	
मेलमिलाप कर्ताको व्यवस्था (स्थाससंऐन दफा ४९ को उपदफा ३)	1.00	
न्यायिक समितिको निर्णय प्रकृया (स्थाससंऐन दफा ४९)	1.00	
न्यायिक समितिको प्रतिवेदन प्रणाली (स्थाससंऐन दफा ५को उपदफा २)	1.00	
उजुरी फर्छ्यौटा (स्थाससंऐन दफा ४९ को उपदफा ४)	1.00	
न्यायिक समितिको निर्णय उपर पुनरावेदन (स्थाससंऐन दफा ५१)	1.00	
मेलमिलाप केन्द्र गठन (स्थाससंऐन दफा ४९ को उपदफा १०)	1.00	
भौतिक पूर्वाधार	13	
सडक यातायात गुरुयोजना अनुसार सडक पूर्वाधार निर्माण	1.00	
जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना (स्थाससंऐन, २०७०को दफा २७)	1.00	
भौतिक पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिक- निजी साझेदारी नीति (स्थाससंऐन, २०७०को दफा २४)	1.00	
बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा २४ को उपदफा २)	1.00	
निर्मित पूर्वाधारको उपयोग र दिगो व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७०को दफा २को उपदफा ३)	1.00	
आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन- संक्षिप्त, प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (IEE) र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) (स्थाससंऐन, २०७०को दफा २को उपदफा २)	1.00	
राष्ट्रिय भवनसंहिता र मापदण्ड (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ४३ को उपदफा १)	1.00	

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
सडकको विस्तार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा ट १,५)	1.00	
सडकको स्तर उन्नति (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा १ को उपदफाको ट १,५)	1.00	
खानेपानी सेवा विस्तार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा २ को ध १, सोही दफाको उपदफा ४ को ग २, दफा १२ को उपदफा २ को ग १०)	1.00	
वार्षिक योजनाको कार्यान्वयन स्थिति (स्थाससंऐन २०७४ को दफा ७१ को उपदफा २ विवरणमा चालु आ.व. को प्रगतिको अनुमान समेत पेश गर्नु पर्ने)	1.00	
फोहोर मैला व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा १ को उपदफाको ग ११)	1.00	
औद्योगिक पूर्वाधार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ११)	1.00	
सामाजिक समावेशीकरण	10	
सामाजिक विभेदको न्यूनीकरण (संविधानको धारा १८, समानताको हक)	1.00	
समानुपातिक सहभागिता (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा १११)	1.00	
सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा १ उपदफात)	1.00	
घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा १ उपदफाको ग ३०)	1.00	
बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथासँग सम्बन्धित कार्यहरु (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा १ उपदफाको ग ३०)	1.00	
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट परीक्षण (GESI Audit) (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा २ उपदफा को छ)	1.00	
महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसाको घटनामा कमी (अघिल्लो आ.व)	1.00	
बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथा रोकथामका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रममा लगानी (सशर्त अनुदान बाहेक बाँकी बजेटको)	1.00	
महिला/दलित/अपाङ्गता भएका व्यक्ति संयोजक/ अध्यक्ष भएको उपभोक्ता समितिहरुको सङ्ख्या (कूल गठीत)	1.00	

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
उपभोक्ता समितिको)		
आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायको सामाजिक र आर्थिक उत्थानमा गरिने लगानी (सशर्त अनुदान बाहेक बाँकी वजेटको)	1.00	
वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन	9	
विपद् व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७२को दफा १ उपदफाको न)	1.00	
वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण (जल, भूमि, ध्वनी, वायु र खाद्य) (स्थाससंऐन, २०७२को दफा १ उपदफा को ड १, २ र २६)	1.00	
वातावरणमैत्री पूर्वाधार	1.00	
विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्साङ्कन (स्थाससंऐन, २०७२को दफा १ उपदफाको न ४)	1.00	
वातावरणीय क्षेत्र प्रवर्द्धनमा बजेट विनियोजन	1.00	
वातावरण संरक्षणमा टोल विकास संस्था, नागरिक तथा निजी क्षेत्र र गै	1.00	
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च (वार्षिक रूपमा)	1.00	
टोल विकास संस्था/ स्थानीय तहमा सामुदायिक संस्था गठन तथा सञ्चालन	1.00	
एम्बुलेन्स, अग्नी नियन्त्रण जस्ता आकस्मिक सेवाहरूको उपलब्धता	1.00	
सहकार्य र समन्वय	6	
संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको सहकार्य र समन्वय (नेपालको संविधानको धारा २३५)	1.00	
अन्तर स्थानीय तह सहकार्य र समन्वय (प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण र उपयोग, पूर्वाधार निर्माण, वातावरण संरक्षण तथा फौहोरमैला व्यवस्थापन, आपतकालीन सेवा व्यवस्थापन, राजश्व सङ्कलन आदि) (स्थाससंऐन, २०७२को दफा २६) (सहलगानीका योजनाहरू : ल्याण्डफिल साईट, अग्नी नियन्त्रण, सडक हरियाली, प्लाष्टिक नियन्त्रण, स्वास्थ्य शिक्षा, रंगशाला, खेलकुद, पर्यटन, बोटानिकल गार्डेन, नदी नियन्त्रण, सिंचाई, खानेपानी आदी)	1.00	
दुई वा सो भन्दा बढी स्थानीय तहको सरोकारको विषयमा बन्ने समितिहरूको गठन र सञ्चालन (स्थाससंऐन,	1.00	

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
२०७को दफा २६ अन्तर्गत)		
अन्तर सरकारी समन्वय तथा सहजीकरण	1.00	
अन्तर स्थानीय तह साझेदारी	1.00	
जिल्ला समन्वय समिति सँगको समन्वय	1.00	

स्रोत:संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय(LISA Nepal)

३. पूर्वाधार विश्लेषण:

पालिकाको पूर्वाधारको क्षेत्र	विद्यमान पूर्वाधारको अवस्था	अपेक्षित पूर्वाधार	गर्नु पर्ने कार्य वा सुधार
१.गाउँपालिकाको आफ्नै प्रशासकीय भवन निर्माणाधिन अवस्था रहेको छ।	पालिकाको आफ्नै भवन पर्याप्त नभएको, नयाँ भवन निर्माणाधिन अबस्थामा छ।	पालिकाको आफ्नै नयाँ भवन निर्माण सम्पन्न भएपछि सेवा प्रवाहमा सुधारको अपेक्षा गरिएको छ।	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण
२.फर्निचरको उपलब्धता	गाउँपालिकाको आफ्नै भवन भएको, तर बनि रहेको भवनमा आवश्यक पर्ने फर्निचर लगायतका अन्य भौतिक बस्तुको अनुमान गर्न नसकिएको	निर्धारित समयमा नै पालिकाको आफ्नै भवन हुनुपर्ने, फर्निचर लगायतका अन्य भौतिक बस्तुको अनुमान गर्न नसकिएको।	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण

४. समिति उपसमितिहरुको अवस्था विश्लेषण

संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा दिइएको कार्य जिम्मेवारी	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव गत वा संसाधन वा संस्था प्रणालीगत
दफा २२ अनुसारको समिति गठन गरी गाउँपालिकाको गाउँ सभाले आफ्नो कार्य प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न कुनै एक सदस्यको संयोजकत्वमा लेखा समिति, विधायन समिति, सुशासन समिति लगायत अन्य समिति र विशेष समितिको गठन गर्न सक्नेछ ।	● सबै समितिहरू नियमित बैठक बस्ने, र बैठकका निर्णयहरू सबै समयमा कार्यान्वयन हुन नसकेको ● समितिहरू एवं संयुक्त समितिहरू गठन भई परिचालनमा आएका	● सबै समितिहरू नियमित बैठकको आवश्यकता देखिएको ● बैठक संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा नभएको	● बैठकका एजेण्डाको विषयमा कानूनी प्रावधान तथा विषयगत अबधारणाको आधारमा प्रस्तुती गर्न सक्ने क्षमता विकास सम्बन्धी प्रशिक्षण ● बैठक संचालन तथा समितिहरूको क्रियाशीलता सम्बन्धी कार्यविधिको तर्जुमा	मानव संसाधन मानव संसाधन
स्थानीय राजस्व परामर्श समिति: दफा ६५ राजस्व सम्बन्धी नीति ऐन नियम र सो को परिपालना गर्ने, कर, गैरकर आम्वदानी, सेवा शुल्क, दस्तुर, आदि बारे निर्णय लिने	● आ.व २०८२/०८३ मा राजस्व परामर्श समितिको बैठकको प्रतिवेदन पेश भएको ● विभिन्न कर एवं दस्तुरहरू प्रस्तावित भन्दा कम	● आन्तरिक आय प्रक्षेपण अनुसार आय संकलन गर्न सक्ने दक्ष जनशक्तिको क्षमता कमी भएको	● आन्तरिक आयको बार्षिक प्रक्षेपण बमोजिम संकलन गर्न सक्ने क्षमताको बिकास	मानव संसाधन

	संकलन भएको ।			
दफा ६६ अनुसार स्रोत तथा सिमा निर्धारण समिति आन्तरिक आय, राजस्वको बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने राजस्व, स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति दफा ६६ आन्तरिक आय, राजस्वको बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने राजस्व, वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने ।	स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठन भएको आन्तरिक आय, हस्तान्तरणबाट प्राप्त आय र अनुदानको रकमलाई सन्तुलित रुपमा वितरण	स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, राजस्व परामर्श समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति जस्ता संयन्त्रहरु क्रियासिल बनाएमा स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमाको निर्धारण यथार्थपरक हुने ।	—स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलगायत सम्बन्धित कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि —आयोजना, कार्यक्रम र अनुमानित बजेट तर्जुमा गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने विधिको तर्जुमा	—मानव संसाधन प्रणालीगत—
● दफा ६७ बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति ● बजेट सीमा भित्र रही बजेट र कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने ● योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरो हुन नदिने ● स्थानीय आवश्यकतालाई हेरेर	● बजेट सीमा भित्र रही बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र बजेट तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने ● स्थानीय आवश्यकताको विचार गरी कार्यक्रमको	बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण विषय क्षेत्रगत रुपमा स्थानीय आवश्यकतालाई विचार गरी तर्जुमा गर्ने	● बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने ● संरचना र सो को विधिको निर्माण	

कार्यक्रमको तर्जुमा गर्न ।	तर्जुमा गर्ने			
----------------------------	---------------	--	--	--

३.१२ गाउँपालिकाका क्षमता विकासका रणनीतिहरू

जोशीपुर गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना निर्माण गर्दा गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमाको अनुसूची २, ३, ५, ८, ९ का फारामहरूका आधारमा गाउँपालिकाको संस्थागत अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो। त्यसैका आधारमा सामूहिक छलफल वाट यस योजना कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका रणनीतिहरू अवलम्बन गरिने निर्णय गरिएको थियो ।

- कार्य विवरणका आधारमा कार्य सम्पादन गर्ने प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गरि पद र क्षमता अनुसारको जिम्मेवारी सुम्पिने पद्धतिलाई विकास गर्ने
- गाउँपालिका कार्यालय, वडा समिति कार्यालय, कर्मचारीहरू तथा सरोकारवालाहरूको संस्थागत विकास, मानव संसाधन, आर्थिक व्यवस्थापन, प्रविधि र कार्य सम्पादन सम्बन्धी कार्यहरू लाई सुदृढ गर्ने ।
- लैंगिक तथा सामाजिक समावेशिकरण GESI निति प्रतिको बुझाई र कार्यसम्पादनमा सुधार गरि लक्षित वर्गको क्षमता विकास हुने गरी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने ।
- वित्तीय व्यवस्थापन, योजना तर्जुमा प्रक्रिया, कार्यान्वयन, समन्वय र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र पर्ने उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्था ,सामुदायमा आधारित संस्था जस्ता सेवा प्रदायकहरूको क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन र व्यवस्थापन गर्न गर्ने ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतले सम्भव नहुने क्षमता विकास योजनाको प्रभावकारि कार्यान्वयनको लागि सवन्धित पक्ष संग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन नियमित र तोकिएको समयमा सम्वन्धित निकायमा पठाउने
- आवश्यक भौतिक सुविधा तथा सूचना प्रविधिमा जोड दिने ।
- कर्मचारीको कार्य शैलीमा सुधार तथा अन्तर सम्बन्धलाई सुदृढ गरि कार्ययोजना सहित कर्मचारीलाई योजना कार्यान्वयनको जिम्मेवारी दिने ।
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वय गर्न गाउँपालिका स्थित सरोकारवाला संस्था, नीजी क्षेत्र र अन्य निकायहरूसँगको समन्वय एवं साझेदारीलाई बढाइनेछ ।

परिच्छेद – ४ गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना

४.१. क्षमता विकास योजनाको समष्टिगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरू

सोचः

यस योजनाको मूल सोच संस्थागत विकास तथा मानवीय संसाधन विकासमा जोड दिई गाउँपालिकामार्फत हुने सेवा प्रवाहलाई चुस्त र दुरुस्त बनाउन सहयोग पुर्याउनु हो ।

लक्ष्यः

क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य नै गाउँपालिकार यिनका सहयोगी निकायहरूको संस्थागत तथा मानव संसाधन क्षमता विकास अभिवृद्धि गरेर गाउँपालिकास्तरबाट प्रदान गरिने सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय र पारदर्शी बनाउनु हो ।

उद्देश्यः

- स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूको बहुपक्षिय नेतृत्व र क्षमता विकास गर्ने ।
- कर्मचारी तथा संस्थागत संगठन व्यवस्थापन नतिजामुखी बनाउने ।
- सूचना व्यवस्थापनमा प्रभावकारी संयन्त्रको विकास गर्ने ।
- वित्तिय व्यवस्थापन प्रणालीलाई पारदर्शी तुल्याउने ।
- विकास व्यवस्थापनलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउने ।
- सुशासन कायम गर्ने ।
- सम्पूर्ण विकास साझेदार तथा सरोकारवाला सँग आपसी समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- विधि तथा कानुनी शासनको सर्वोच्चता कायम गर्ने ।
- विकासमा नयाँ अवधारणा, नीति तथा प्रविधिको अवलम्बन गर्ने ।

समष्टिगत मूल रणनीतिहरूः

- ✚ जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको वृत्ति विकास तथा कार्यक्षमता विकास गर्न नियमित तालिम, अभिमुखिकरण साथै नतिजामा आधारित कार्यसम्पादन मुल्याङ्कन प्रणाली विकास गर्ने ।
- ✚ योजनावद्ध विकास अवधारणालाई मुर्त रूप प्रदान गर्ने ।
- ✚ मानव संसाधन, विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिदैँ स्वचालित संस्थागत संयन्त्रको विकास गर्ने ।
- ✚ मितव्ययिता, उच्चतम उपयोग र पारदर्शिता कायम गरी वित्तिय प्रणालीलाई दुरुस्त तुल्याउने ।
- ✚ तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणालीलाई सूचना प्रविधि मैत्री तथा पहुँच योग्य तुल्याउने ।

- ✚ असल शासनका अभ्यासहरूको अवलम्बन गर्ने ।
- ✚ विकास साझेदारहरु सँग हातेमालो गर्न साझेदारी मैत्री नीति अवलम्बन गर्ने ।
- ✚ नियम, कानून तथा विधि र प्रक्रियाहरूको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्ने ।
- ✚ नयाँ अवधारणा, सोच, प्रविधि ज्ञान र सीपलाई अनुसरण गर्न अनुसन्धान प्रयोग र अध्ययनलाई प्राथमिकता प्रदान गर्ने ।

४.२. गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजना

सम्बन्धित दस्तावेजहरूको अध्ययन, स्थलगत अध्ययन, छलफल, अन्तरकृया, टेलिफोन, इमेल आदिको माध्यमबाट प्राप्त भएसम्मका तथ्यांक एवं सूचनाहरूका आधारमा जोशीपुर गाउँपालिकाको क्षमता विश्लेषण गर्दा देखिएको अन्तराल पुरा गर्ने सिफारिसहरू, आगामी तीन वर्षका लागि अनुमानित लागत, क्रियाकलापहरूको प्राथमिकीकरण समेत गरिएको क्षमता विकास कार्ययोजना देहाय बमोजिम छ।

गाउँपालिकामा विभिन्न पक्षमा आगामी तीन वर्षमा क्षमता विकास योजना सम्बन्धी उद्देश्य हासिल गर्न संचालन गरिने विभिन्न क्रियाकलापका लागि आर्थिक वर्षगत रूपमा आवश्यक पर्ने अनुमानित रकम निम्न अनुसार संक्षेपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

जोशीपुर गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन तालिका (२०८३/०८४-२०८५/०८६)

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	
१	पूँजिगत बजेट तर्जुमा र प्रगति समीक्षा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितीय
२	निर्वाचित जनप्रतिनिधिको लागि विभिन्न ऐन, कानून, नियम, कार्यविधि आदि तर्जुमा सम्बन्धि प्रशिक्षण	योजना/कानून तथा वैठक व्यवस्थापन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम
३	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शनको तयारी	योजना/आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितीय
४	आवधिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण	योजना/आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा÷ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	
5	दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण सम्बन्धी नीति, कार्ययोजना र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण	योजना शाखा	190,000	50,000	65000	75000	प्रथम
6	सभा संचालन सम्बन्धी कार्यविधिको तर्जुमा/अध्यावधिक	प्रशासन शाखा	30,000	0	30000	0	प्रथम
7	कानून निर्माण सम्बन्धी प्रशिक्षण	कानून , न्यायिक समितिको सचिवालय	30,000	10000	10000	10000	द्वितीय
8	रोजगारीबाट फर्किएकाको ज्ञान, सीप र उद्यमशिलता को उपयोग सम्बन्धी कार्यविधि	उद्यम शाखा	190,000	50,000	65000	75000	द्वितीय
9	सुशासन, नेतृत्व विकास, नयाँ सार्वजनिक व्यवस्थापन लगायतका नविनतम् आयाम सम्बन्धी प्रशिक्षण	प्रशासन शाखा	90,000	30000	30000	30000	तृतीय
10	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको समन्वय तथा निर्णय प्रकृया सम्बन्धी कार्यविधि	प्रशासन शाखा	50,000	0	50,000	0	तृतीय
11	उपभोक्ता समितिको गठन प्रक्रिया र सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	पूर्वाधार शाखा	15,000	15000	0	0	प्रथम
12	सर्भे सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	50,000	0	50,000	0	द्वितीय
13	संयोजनको अवधारणा र संयोजकको भूमिका सम्बन्धमा सीपमुलक तालीम	प्रशासन शाखा	50,000	0	50,000	0	तृतीय

14	निर्णय प्रकृया सम्बन्धी तालिम	प्रशासन शाखा	50,000	0	50,000	0	तृतीय
15	पदाधिकारीको आचार संहिता तर्जुमा	प्रशासन शाखा	50,000	50,000	0	0	प्रथम
क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा÷ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	
16	विकास आयोजनाको अनुगमन तथा मुल्यांकनका विषयक सीपमलूक क्षमता विकास कार्यक्रम	योजना शाखा	110,000	0	50,000	60,000	द्वितीय
17	सेवा प्रवाह सम्बन्धी निर्णयहरु बडापत्र बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने सशक्तिकरण कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	100,000	0	50,000	50,000	तृतीय
18	लेखापरीक्षण तथा बेरुजु फछ्छ्यौट सम्बन्धी उत्प्रेरणात्मक प्रशिक्षण	आर्थिक प्रशासन शाखा	100,000	0	50,000	50,000	द्वितीय
19	सूचना प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	सूचना प्रविधि शाखा	150,000	50,000	50,000	50,000	तृतीय
20	आन्तरिक लेखापरीक्षणको योजना, परीक्षण सूचि र प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्यशाला	आर्थिक प्रशासन शाखा	100,000	0	50,000	50,000	द्वितीय
21	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण	आर्थिक प्रशासन शाखा	100,000	0	50,000	50,000	द्वितीय
22	जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण	जिन्सी शाखा	50,000	0	50,000		द्वितीय

23	घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी नीति तथा ऐनको तर्जुमा	महिला बालबालिका शाखा	10,000	10000	0	0	प्रथम
24	विपद् व्यवस्थापन कोषको संचालन प्रणालीको तर्जुमा	विपद् व्यवस्थापन	150,000	50,000	50,000	50,000	प्रथम
क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा÷ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	
25	आन्तरिक आयको तुलनात्मक रुपमा आय वृद्धि सम्बन्धी सामूहिक छलफल(Focal group discussion) कार्यक्रम	राजस्व शाखा	150,000	50,000	50,000	50,000	द्वितीय
26	राजस्व परामर्श समितिलाई विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न विज्ञहरुको रोष्टर तयार सम्बन्धी अभ्यास	राजस्व शाखा	150,000	50,000	50,000	50,000	द्वितीय
27	सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणका ढाँचा निर्धारण बारे गोष्ठी	आर्थिक प्रशासन शाखा	150,000	50,000	50,000	50,000	प्रथम
28	सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रारम्भिक क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	पूर्वाधार विकास शाखा	150,000	50,000	50,000	50,000	द्वितीय
29	गैसस क्रियाकलापलाई पालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्न पुनर्ताजगी कार्यक्रम	योजना शाखा	50,000	0	50,000	0	द्वितीय
30	बेरोजगार, श्रमिक आदिको तथ्यांक संकलनका साथै रोजगार सूचना केन्द्रको संचालन	रोजगार सेवा केन्द्र	60,000	0	10000	50,000	प्रथम
31	सरसफाई र गुणस्तरीय कार्य सम्बन्धी जन चेतानमूलक उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रम	WASH	160,000	40000	50000	70000	प्रथम

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा÷ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	
32	सामाजिक कुरिती, कुप्रथा, अन्धविश्वास आदि विरुद्ध जनचेतना सम्बन्धी अभिमुखीकरण	महिला बालबालिका शाखा	90,000	0	90000	0	द्वितीय
33	सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा	महिला बालबालिका शाखा	50,000	0	50,000	0	द्वितीय
34	प्रांगारिक खेती तथा मल बनाउने सीपमुलक तालिम	कृषि तथा पशु विकास शाखा	150,000	50000	50000	50000	प्रथम
35	सार्वजनिक खरिद ऐन र सार्वजनिक खरिद नियमावली सम्बन्धि जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई तालिम	गा.पा.	200,000	100,000	100,000	0	प्रथम/द्वितीय
36	बेरुजु फच्यौट र सम्मपरिक्षण सम्बन्धि तालिम	गा.पा.	150,000	0	150,000	0	द्वितीय
37	लैंगिक उत्तरदायी बजेट परीक्षण (जेसी अडिट) गर्ने योजना, प्रकृया, विधि र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम	महिला बालविकास शाखा	150,000	50,000	50,000	50,000	द्वितीय
38	अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन	शिक्षा शाखा	1,760,000	60000	800000	900000	प्रथम
39	सूचना प्रविधि सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण	सूचना प्रविधि शाखा	150,000	50,000	50,000	50,000	द्वितीय

40	स्थानीय अभिलेखको लागि नीति र मापदण्डको तर्जुमा	पंजीकरण	100,000	0	50,000	50,000	द्वितीय
क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा÷ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	
41	त्रैमासिक मासिक प्रतिवेदन तयारी तथा सार्वजनिकीकरण सम्बन्धी सहजीकरण कार्यक्रम	योजना शाखा	50,000	0	50,000	0	प्रथम
42	कृत्रिम गर्भाधान सम्बन्धी कार्यक्रम	कृषि तथा पशु विकास शाखा	135,000	35000	50,000	50,000	द्वितीय
43	पशु पालनसम्बन्धी बैज्ञानिक विधिबारे पुनर्ताजगी कार्यक्रम	कृषि तथा पशु विकास शाखा	270,000	200000	35000	35000	द्वितीय
44	जेष्ठ नागरिक अनाथ, असहाय लगायतको लागि आश्रय केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन	महिला बालबालिका शाखा	300,000	100000	100000	100000	प्रथम
जम्मा			6,850,000	1,400,000	2995000	2455000	

उपरोक्त कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्दा अनुमानित प्रस्तावित बजेट रु. ६८,५०,००० रुपैयाँ लाग्ने देखिन्छ। कार्यक्रम संचालनका लागि गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतले मात्र पुग्न जाने देखिदैन। तसर्थ, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार लगायत विकास साझेदारहरूको स्रोत, साधन र जनशक्ति समेत प्रयोग गरी प्रथम प्राथमिकता रहेका क्रियाकलापहरूलाई २०८३ प्रथम चौमासिक देखि नै कार्यान्वयनमा ल्याउन पालिकाले विशेष प्रयास र पहल गर्नु पर्ने छ ।

परिच्छेद – ५ निचोड अनुगमन तथा मुल्यांकन व्यवस्था

५.१ निचोड

गाउँपालिकाको हालसम्म क्षमता विकास योजना बनिनसकेको तसर्थ, यो प्रस्तावित क्षमता विकास योजनाले समग्र पालिकाको विकासका लागि पहिलो योजना भएको छ । गाउँपालिकाको पञ्चवर्षिय योजना, यातायात गुरुयोजना, राजस्व सुदृढीकरण कार्ययोजना, फोहोरमैला व्यवस्थापन नीति, बस्ती विकास नीति, पञ्जिकरण व्यवस्थापन, आप्रवासन नीति लगायतका थुप्रै नीति तथा कार्यक्रमहरु तयार गर्नुपर्ने भएकोले यो क्षमता विकास योजना तत्काल तर्जुमा गर्नु परेको हो।

५.२ अनुगमन

योजना निरन्तर रुपमा संचालन भईरहेको सन्दर्भमा अनुगमन, मुल्यांकन तथा सिकाईको व्यवस्थापन भए नभएको र कुनै नयाँ काम आई पर्दा सो सम्पादनको क्षमता वृद्धिका लागि गाउँपालिका अध्यक्षज्यूको संयोजकत्वमा उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत भएको निर्देशक समिति बनाई सो समितिको निर्णय अनुसार कार्य संचालन गर्नु उपयुक्त देखिन्छ। क्षमता विकास योजनाको क्रियाकलापगत कार्ययोजना ३६ महिनाको प्रस्ताव गरिएको छाबजेटमा समावेश भएपछि ती क्रियाकलापहरुको प्रत्येक चौमासिक अवधिमा अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने गर्नु पर्दछ। यसका लागि गाउँपालिकाको कार्यपालिकाका प्रवक्ता (पालिकाद्वारा तोकिएको कुनै वडाध्यक्ष) को संयोजकत्वमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, योजना, कर्मचारी प्रशासन शाखाका प्रमुखहरु र लेखा शाखा प्रमुखहरु रहेको स्थायी प्रकृतिको संरचना निर्माण गर्नु पर्दछ । यो संरचनालाई क्षमता विकास कार्यान्वयन कार्यतालिकाको अनुगमन मुल्यांकन गर्ने मात्र नभई संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयद्वारा जारी गरिएको स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७ ले माग गरेका आवधिक विवरणहरु तयार गर्ने, संकलन गर्ने, वेभसाइटमा अपलोड गर्ने तथा पालिकाको क्षमताको स्वमुल्यांकन गरी अधिकतम अंक हासिल गर्ने समेत जिम्मेवारी सुम्पन सकिन्छ। गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन सँगै यसको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने पक्ष पनि महत्वपूर्ण रहेको छ। यो परिच्छेदमा यस योजनाको कार्यान्वयन अनुगमन तथा मुल्यांकन व्यवस्था बारे उल्लेख गरिएको छ ।

अनुगमन तथा मुल्यांकनको उद्देश्य देहायबमोजिम रहेको छ:

- क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनका सफल र कमजोर पक्षको आवधिक लेखाजोखा गरी कार्यान्वयन पक्षलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- पालिकाको समग्र सेवाप्रवाहलाई सफल बनाउन आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।
- गाउँ सभाद्वारा पास गरिएको वार्षिक विकास कार्यक्रमलाई संचालन गर्न आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने।

५.३ अनुगमन तथा मुल्यांकन

क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नु पर्दछ। यसका लागि गाउँपालिका अन्तर्गतको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने संयन्त्र देहाय बमोजिम हुनेछः

क्र.सं.	संयन्त्र	कामकर्तव्य ,
१.	गाउँपालिका	- क्षमता विकास योजना लागु गर्ने - वार्षिक विकास कार्यक्रमको चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्दा क्षमता विकास योजना समेतको अनुगमन र मुल्यांकन गर्ने ।
२.	प्रशासन तथा योजना शाखा	- प्रत्येक चौमासिक अवधि समाप्त भएको १५ दिन भित्र क्षमता विकास योजनाले अंगिकार गरेको क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन स्थिति (सुरु भएको, संचालनमा रहेको, आधा सकिएको र सुरु नै हुन नसकेको) बारे प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्ने र निज मार्फत कार्यपालिका बैठकमा प्रस्तुत गर्ने । - कार्यपालिकाले उक्त प्रतिवेदन उपर आवश्यक निर्णय गरी कार्यान्वयनमा लैजाने ।
३.	राजस्व परामर्श समिति योजना / तर्जुमा समिति	- क्षमता विकास योजना अनुरूप विभिन्न शाखाहरूबाट सम्पादन गरिने कामको आवधि मुल्यांकन गर्ने र खास गरी राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गर्ने । - राजस्वका दर, क्षेत्र लगायतका आधारमा राजस्व आयको विश्लेषण गरी क्षमता विकास योजनाका क्रियाकलापहरू परिमार्जन तथा संशोधन गर्ने ।

दृष्टव्यः क्षमता विकासको लागि राजस्व वृद्धि पनि दर्बिलो सुचक भएकोले क्षमता विकास योजनासँगै राजस्व सुधार कार्ययोजना पनि तयार गर्नु राम्रो हुनेछ । क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको मुल्यांकन तथा अनुगमन कार्यलाई व्यवस्थित बनाउन अनुगमन तथा मुल्यांकन योजना आवश्यक पर्दछ । त्यसैले, देहाय बमोजिमको अनुगमन तथा मुल्यांकन योजना तयार गरिएको छः

के गर्ने (कार्य विवरण)	कहिले गर्ने (समय)	कसले गर्ने जिम्मेवार शाखा/समिति /व्यक्ति	कसरि गर्ने(प्रकृया)
ज्ञान, सीप र अवधारणामा सकारात्मक परिवर्तन मापन गर्न सूचना संकलन गर्ने	निरन्तर	योजना शाखा र प्रशासन शाखा	सरोकारवाला, पालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखा र वडा कार्यालयहरूसँग समन्वय गरेर
सेवा प्रवाह सम्बन्धी समस्या सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन	निरन्तर	योजना शाखा, प्रशासन शाखा, प्राविधिक शाखा	सम्बन्धित पक्षसँग छलफल र समन्वय गरेर
क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धि प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने	चौमासिक र बार्षिक	योजना शाखा र प्रशासन शाखा	- विनियोजन, प्रशासन, राजस्व शाखाको प्रतिवेदन उपर कार्यपालिकाको बैठकमा छलफल गरेर - क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन हुन बाँकी क्रियाकलापहरुको सान्दर्भिकता अध्ययन गरी आवश्यक क्रियाकलापहरु पुरा गर्न आगामी आर्थिक वर्षको वार्षिक विकास कार्यक्रममा राख्ने निर्णय गरेर

परिच्छेद – ६ जोशीपुर गाउँपालिकाका सबल र कमजोर पक्षको विश्लेषण

पालिकाको यो क्षमता विकास कार्ययोजना सफल र उदाहरणीय बन्न सकोस् भन्ने अभिप्रायले पालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरी जुटन सक्ने श्रोतको अनुमान तथ्यपरक रूपमा प्रस्तुत गरिएकोले यसको अपनत्व वृद्धि हुन गई सफलताको विश्वास लिन सकिने अपेक्षा राखिएको छ। साथै स्थलगत भ्रमण र अन्तरक्रियाको क्रममा अबलोकन, सोधनी, छलफल, प्रश्नावली, प्रतिक्रियाको आधारमा निम्न अनुसार SWOT विश्लेषण गरिएको छ

जोशीपुर गाउँपालिकाको सबल र कमजोर पक्षको विश्लेषण

(क) सबल पक्ष

१. संघबाट तयार भएका निर्देशिकाहरु जोशीपुर गाउँपालिकाले आफुले कार्यान्वयनमा ल्याउनुलाई सबल पक्षलाई मान्न सकिन्छ,
२. महिला बिरुद्ध हुने हिंसामा कमी आएको।
३. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको परीक्षणको ब्यबस्था भएको ।
४. बिभिन्न समितिको गठन गरी नियमित रूपमा बैठक बस्नु पर्ने ब्यबस्था भएको ।
५. आय-व्ययको विवरण कानुनी ब्यबस्था बमोजिम सार्वजनिक भएको ।
६. सेवा प्रवाहको कार्यक्षमता र प्रभावकारिता बारे अध्ययन गर्ने व्यवस्था हुनु ।
७. सामाजिक सुरक्षा भत्ताको बितरण बैंकिङ्ग प्रणाली मार्फत हुनु ।
८. तुलनात्मक लाभ भएको कृषि योग्य जमिनको प्रचुरता ।
९. वन, जंगल लगायत प्राकृतिक स्रोतको प्रचुरता ।
१०. राजस्व सुधार कार्ययोजनामा सम्पत्ति कर संकलन र व्यवस्थापन सम्बन्धी अध्ययन संकलन गरी मन्त्रालयबाट अन्तिम प्रतिवेदन तयार भई पालिकामा आउने
११. सबै वडा कार्यालयहरुको आफ्नै प्रशासनिक भवन भएको ।
१२. नियमित रूपमा सार्वजनिक सुनुवाइ र सार्वजनिक परीक्षण हुने गरेको ।
१३. गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना तयार भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
१४. स्थानीय सडक सञ्जालले सबै वडाहरुलाई छोएको तथा सडकहरु स्तरोन्नतीको अवस्थामा रहेका।
१५. १० सैयाको आधारभुत अस्पताल निर्माणाधिन अवस्था रहेको ।
१६. स्थानीय तह संस्थागत मुल्याङ्कनमा पालिकाको अवस्था सुध्रिदै गइरहेको छ ।

(ख) कमजोर पक्ष

- कुनै पनि विषयको छात्रवृत्तिमा यस पालिकाबाट नेपालका कुनै पनि विश्वविद्यालयमा पढ्न नपठाउनु ।
- लागत न्युनिकरण गरी प्रभावकारी सेवा प्रवाह हुन नसकेको ।
- गाउँपालिकामा हालसम्म उचित स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने संस्था नहुनु ।

- आवधिक प्रतिवेदन र बित्तीय विवरणको प्रेषण हुन नसकेको ।
- अधिकांश कर्मचारीहरूमा सूचना प्रविधि सम्बन्धी ज्ञान, सीप र अभ्यासमा कमी हुनु ।
- स्थानीय उत्पादनको प्रबद्र्धन र बजारीकरणको व्यवस्था नहुनु ।
- पालिका भित्र गरिनु पर्ने धेरै खोलानालाहरूको नगरेको ।
- दरबन्दी अनुसारको जनशक्ति पूर्ति नहुनु ।
- आन्तरिक स्रोतको परिचालन हुन नसक्नु ।
- आवधिक योजना अनुसार बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन नसकेकोले बार्षिक योजनाको लागि आधार नहुनु ।
- मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार नहुनु ।
- विभिन्न समितीको बैठक बस्ने सम्बन्धी कार्यविधि नभएको ।
- राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ अनुरूपको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार नभएको ।
- स्थानीय तहको व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ अनुरूपका कार्यक्रमहरू संचालन नभएको ।
- गाउँपालिकाको संस्थागत प्रबन्ध, सेवा प्रवाह र वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन सम्बन्धी सफ्टवेयर तयार नभएको ।
- जिल्ला समन्वय समितिले गर्नुपर्ने अनुगमन तथा मुल्यांकनका प्रतिवेदनहरू पालिकाले प्राप्त गरी सो उपर आफ्नो प्रतिक्रिया नदिएको ।
- राष्ट्रिय सामाजिक समावेशीकरण नीति, २०७७ लाई आन्तरिकीकरण नगरेको ।
- दिगो विकासका लक्ष्य स्थानीयकरण तथा आन्तरिकीकरण सम्बन्धि योजना तर्जुमा नभएको ।
- संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण कार्यान्वयन नभएको ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा कार्यविधि तर्जुमा तथा कार्यान्वयन नभएको ।
- सडक गुरुयोजना तर्जुमा नभएको ।

(ग) अवसर

जोशीपुर गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले क्षमता विकास योजनामा तयार पार्नका लागि आवश्यक निर्णय हुनु एउटा अवसरको रूपमा पाइएको छः

१. क्षमता विकास तर्जुमाको लागि छनौट हुनु

२. राजस्वको दायरा फराकिलो हुदै जानु ।

- ३.अन्तरसरकारी समन्वय र सहजीकरणको ब्यबस्था भएको ।
- ४.सबै भुक्तानीहरु इ-पेमेन्ट माफर्त हुनु ।
- ५.वडा-वडामा घुम्ती सेवा संचालन गरिने ।
- ६.उपभोक्ता समितिको गठन र सम्झौताको लागि शिविर खडा गर्न सकिने ।
- ७.यातायात गुरु योजना तर्जुमा गर्ने ब्यबस्था भएको ।
- ८.कृषिमा व्यवसायीकरण गरी 'एक वडा, एक उत्पादनको अवधारणा लागु गरी जनताको आयस्तर बढाउन सकिने,
९. पर्यटन क्षेत्रमा हस्पिटालिटी र गाइडको तालिमको व्यवस्था आदिको सम्भावना रहेको छ
१०. उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थाको स्थापनाका लागि पहल गर्नुपर्ने ।

(घ) चुनौती

- १.प्रत्येक तीन बर्षमा कम्तीमा १ हप्ताको तालिम लिनुपर्ने भएतापनि क्षमता बिकास प्रशिक्षणमा सहभागी हुन नपाएका
- २.जनशक्तीको क्षमता बिकासमा चालु खर्चको १.५% भन्दा पनि कम खर्च भएको ।
- ३.शाखा प्रमुख संग कार्यसम्पादन सम्झौता नभएको ।
- ४.गैरसरकारी संस्थासंगको नगद लागत साझेदारी कार्यक्रममा ५% सम्म पुग्न नसक्नु ।
- ५.पर्यटकीय गन्तव्यको तुलनात्मक लाभ लिन पर्याप्त ब्यबस्था हुन नसक्नु,
- ६.सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी ऐन नियमको जानकारी हुन नसक्नु ।
- ७.वातावरण मैत्री पुर्वाधारको निर्माण हुन नसक्नु ।
- ८.परम्परागत आधारमा खेती गर्ने हुँदा कृषिमा आधुनिकीकरण भई नसक्नु,
- ९.राजस्व संकलन कार्य अनुमानको २५% भन्दा कम हुनु ।
- १०.हरेक बर्ष बेरुजुको रकम बढदै जानु ।
- ११.दिगो विकासका अन्तराष्ट्रिय लक्ष्यलाई स्थानीयकरण गर्न कठिनाइ हुनु ।
- १२.गैर-सरकारी संस्थाका कार्यक्रमलाई पालिकाको कार्यक्रममा समन्वय गर्न नसक्नु ।

सन्दर्भ सामग्री

- जोशीपुर गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०८२।०८३
- जोशीपुर गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०८१।८२
- जोशीपुर गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ को बजेट तथा कार्यक्रमको वार्षिक प्रगति समिक्षा
- जोशीपुर गाउँपालिका कार्यालयको आ.व. २०८१।८२ को आयव्ययको विवरण
- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६,
- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाडौं ।
- नेपालको संविधान २०७२
- सोह्रौ योजना, राष्ट्रिय योजना आयोग,
- बजेट वक्तव्य, आ.व. २०८२/८३
- राष्ट्रिय जनगणना, २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४,
- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- स्थलगत भ्रमण अन्तर क्रियात्मक कार्यक्रमको टिपोट , २०८२